Rapport
om arbeidsmarkedet

Nummer 2 2002

Utviklingen på arbeidsmarkedet

Personar over 50 år si tilpassing på arbeidsmarknaden

Yrkeshemmede på skoletiltak – kommer de i arbeid?

Gjengangere blant arbeidssøkere registrert hos Aetat

Får arbeidssøkere med lange ledighetsperioder jobb?

Arbeidssøkere
Arbeidssøkere er betegnelsen på summen av ordinære arbeidssøkere og yrkeshemmede.

Ordinære arbeidssøkere
Personer som søker inntektsgivende arbeid ved Aetat og som er arbeidsføre og ellers disponible for det arbeidet som søkes. En person anses som registrert arbeidssøker, hvis han eller hun har meldt seg eller fornyet meldingen til Aetat i løpet av de to siste ukene. Ordinære arbeidssøkere består av helt ledige, delvis sysselsatte og ordinære tiltaksdeltakere og andre ordinære arbeidssøkere.

Registrerte helt ledige
Ordinære arbeidssøkere som har vært uten inntektsgivende arbeid de siste to ukene.

Ordinære tiltaksdeltakere
Ordinære arbeidssøkere som deltar på arbeidsmarkedstiltak.

Registrerte delvis sysselsatte
Registrerte delvis sysselsatte arbeidssøkere er personer som enten er delvis permitterte eller som arbeider mindre enn heltid og som ønsker lengre arbeidstid.

Langtidsledige
Registrerte arbeidsledige som har hatt en sammenhengende ledighetsperiode på minst 26 uker.

Yrkeshemmede
Arbeidssøkere som på grunn av fysisk, psykisk eller sosial funksjonshemming har vanskeligheter med å få arbeid, og som vurderes av aetat med sikte på yrkesmessig attføring eller som er i et attføringstiltak.

Sluttmeldekort
Statistikken over arbeidssøkere som har sluttet å melde seg til Aetat baserer seg på data fra "sluttmeldekortet", som er et enkelt spørreskjema som sendes til alle tidligere arbeidssøkere ca. to måneder etter at de sist stod tilmeldt Aetat. Arbeidssøkere som sender meldekort til Aetat elektronisk blir bedt om å svare på sluttmeldekortet samtidig med at de sender siste elektroniske meldekort. På sluttmeldekortet blir man bedt om å krysse av for hvilken hovedaktivitet man hadde i forhold til arbeidsmarkedet siste uke. Statistikk fra sluttmeldekortet er dermed basert på tidligere arbeidssøkeres egne svar.

Ledige stillinger
Aetats statistikk over ledige stillinger omfatter alle ledige stillinger som enten blir meldt til Aetat som oppdrag eller som er offentliggjort i media (aviser, tidsskrifter o.l.).

Arbeidskraftundersøkelsene (AKU) er en utvalgsundersøkelse som blir gjennomført kvartalsvis av Statistisk sentralbyrå.

Sysselsatte i AKU. Personer som hadde inntektsgivende arbeid i minst en time i undersøkelsesuka, personer som normalt utfører slikt arbeid, men som pga. sykdom, permisjon, ferie osv. ikke arbeidet i undersøkelsesuka, og vernepliktige.

Arbeidsledige (AKU)
Personer som ikke utførte eller var midlertidig fraværende fra inntektsgivende arbeid i undersøkelsesuka, men som ved å kontakte aetat annonsere selv, svare på annonse e.l., gjorde forsøk på å skaffe seg arbeid i løpet av de fire siste ukene. De må kunne ta på seg arbeid i løpet av de neste to ukene. Denne gruppa må ikke forveksles med aetat sine tall over registrerte arbeidsledige (se ovenfor). Tall fra AKU inkluderer også arbeidssøkere som ikke registrerer seg ved aetat, og en del av de som går på arbeidsmarkedstiltak.

Arbeidsstyrken (AKU)
Summen av sysselsatte og arbeidsledige. Arbeidsstyrken for en gruppe i prosent av det totale antall personer i gruppen benevnes ofte som yrkesaktivitet for gruppen.

INNHOLDSFORTEGNELSE

SAMMENDRAG 2

1 UTVIKLINGEN PÅ ARBEIDSMARKEDET 4
1.1 Hovedtrekk 4
1.2 Ledighetens struktur 5
1.3 Etterspørsel etter arbeidskraft 13
1.4 Utviklingen fremover 16

2 PERSONAR OVER 50 ÅR SI TILPASSING PÅ ARBEIDSMARKNADEN 19
2.1 Innleiing 19
2.2 Ordinære arbeidssøkjarar 21
2.3 Yrkesvalhemma 23
2.4 Tilpassing på arbeidsmarknaden etter avslutta arbeidssøkjarperiode 24

3 YRKESHEMMEDE PÅ SKOLETILTAK – KOMMER DE I ARBEID? 25
3.1 Innledning 25
3.2 Metode 26
3.3 Hvem er yrkeshemmet arbeidssøker? 26
3.4 Skoletiltak for yrkeshemmede arbeidssøkere 26
3.5 Yrkeshemmede på skolegang etter endt bistand fra Aetat 28
3.6 Liten variasjon i kjønnsfordelingen 30
3.7 Størst andel personer i alderen 30 til 49 år i arbeid etter skolegang 31
Vedlegg 33

4 GJENGANGERE BLANT ARBEIDSSØKERE REGISTRERT HOS AETAT 35
4.1 Innledning 35
4.2 Metoder 35
4.3 Totalt antall gjengangere 36
4.4 Gjengangere fordelt på fylker 38
4.5 Gjengangere fordelt på alder og kjønn 39
4.6 Gjengangere fordelt på yrker og utdanning 40
4.7 Gjengangere fordelt på statsborgerskap 42

5 FÅR ARBEIDSSØKERE MED LANGE LEDIGHETSPERIODER JOBB? 44
5.1 Innledning og metode 45
5.2 Arbeidssøkere i avgang fordelt på alder 46
5.3 Total varighet 1996-2001 47
5.4 Avgangsårsak blant de som besvarte sluttmeldekort 48
5.5 Avgangsårsak blant ordinære arbeidssøkere fordelt på varighet 49
5.6 Avgangsårsak blant yrkeshemmede arbeidssøkere fordelt på varighet 51
Vedlegg 53

Redaksjonen ble avsluttet torsdag 17. oktober 2002.

Sammendrag

Arbeidsledigheten øker. Vi må tilbake til begynnelsen av 1990-årene for å finne en tilsvarende økning i ledigheten som den som har funnet sted det siste året. Ved utgangen av september 2002 var det registrert 76.800 helt ledige, herunder 5.500 helt permitterte. Dette er 15.500 personer (25 %) flere enn i september 2001. Ledigheten er fortsatt betydelig lavere enn i nedgangsperioden mot slutten av 1980-årene og begynnelsen av 1990-årene. Justert for vanlige sesongvariasjoner har den registrerte ledigheten økt med om lag 10.000 personer det siste halve året.

Ledigheten har i det siste året økt i alle landets fylker. I årets første måneder var ledighetsveksten klart størst i Oslo og Akershus. I disse fylkene har veksten i ledigheten vært særlig stor blant menn i alderen 25-39 år, noe som har sammenheng med aktivitetsnedgangen innenfor IKT-relatert virksomhet. I den senere tiden har det også blitt sterk vekst i ledigheten i de andre Østlandsfylkene og på Nord-Vestlandet. Rogaland og de fire nordligste fylkene har en noe mer beskjeden økning i ledigheten. Målt i prosent av arbeidsstyrken er ledigheten høyest i Finnmark, Oslo, Sør-Trøndelag og Aust-Agder, lavest i Sogn og Fjordane, Akershus og Oppland.

Det siste året har ledigheten økt omtrent like mye for kvinner og menn. For kvinner har ledighetsveksten vært størst for aldersgruppene 30-49 år, mens for menn er økningen størst for alderen 25-39 år.

Den viktigste årsaken til økningen i ledigheten er redusert etterspørsel etter arbeidskraft. En reduksjon i tilgangen av ledige stillinger er et klart signal om reduksjon i etterspørselen etter arbeidskraft. Tilgangen av annonserte stillinger har det siste året gått ned med 34 prosent og nivået er omtrent halvparten av toppnivået for fire år siden. Tilgangen av ledige stillinger har avtatt i alle yrkesgrupper, men kraftigst innenfor *industriarbeid*, *transportarbeid* og *naturvitenskapelige yrker*.

Da ledigheten begynte å øke for vel ett år siden, var ledighetsveksten sterkest innenfor IKT-relaterte yrker og enkelte andre yrker hvor det kreves høyere utdannelse. De siste månedene har imidlertid ledighetsøkningen spredt seg til praktisk talt alle yrkesgrupper. Den voksende ledigheten har også medført at presset på arbeidsmarkedet har avtatt innenfor sektorer der det tidligere har vært stor mangel på arbeidskraft.

Foruten IKT-relaterte yrker er økningen i ledigheten relativ stor blant personer med bakgrunn fra *administrativt arbeid* og *merkantile yrker* som funksjonærer innen administrasjon, forretningsfag og kontorarbeid og kundeservicearbeid. Også innen *undervisningsarbeid* har det vært stor vekst i ledigheten, noe som skyldes blant annet endrede arbeidstidsbestemmelser for lærere, herunder økt leseplikt.

De siste par månedene har det imidlertid vært klarere tendenser til økende ledighet innenfor deler av industrien. Det har også vært betydelig nedgang i ledige stillinger innenfor industrien. Dette kan indikere at en del bedrifter nå reduserer aktiviteten som følge av svekket konkurranseevne. Et særnorsk høyt rentenivå har bidratt til betydelig styrking av den norske kronen. Dette innebærer at norske varer har blitt dyrere i utenlandsk valuta og svekket norske bedrifters konkurranseevne mot utlandet. Høyere lønnsvekst enn hos våre handelspartnere bidrar også til at norske virksomheter fortsatt vil tape markedsandeler internasjonalt. Økte oljeinvesteringer motvirker den økte ledigheten innenfor *industriarbeid*, og Statistisk sentralbyrås investeringstellinger viser at bedriftene legger til grunn sterk vekst i investeringene i oljeplattformer fra 2002 til 2003.

Arbeidsledigheten er nå økende også innenfor *bygg og anlegg*, herunder tømrere og snekkere, noe som tyder på at presset på arbeidsmarkedet er i ferd med å avta også her. Statistisk sentralbyrås oversikt over igangsettingen av nye boliger viser en klar

nedgang hittil i år sammenlignet med tilsvarende periode i fjor. Dette må blant annet sees i sammenheng med et høyt rentenivå.

Økte realdisponible inntekter for husholdningene som følge av høy lønnsvekst i årets lønnsoppgjør og lav inflasjon skulle tilsi sterk vekst i det private konsumet. Varekonsumindeksen fra Statistisk sentralbyrå viser imidlertid at varekonsumet har holdt seg omtrent uendret fra november i fjor og fram til juli i år. Det kan dermed se ut som om den relativt svake veksten i privat etterspørsel etter varer og tjenester foreløpig ikke gir sterke stimulanser til vekst i norsk økonomi.

En lav vekst i det private konsumet hittil i år kan ha sammenheng med høyt rentenivå og usikkerhet om utsiktene i norsk økonomi framover. Samtidig demper økningen i arbeidsledigheten veksten i husholdningenes kjøpekraft.

Alt i alt tyder disse utviklingstendensene på at svekkelsen på arbeidsmarkedet vil vedvare inn i 2003. På denne bakgrunn forventer Aetat at ledigheten neste år vil øke fra 75.000 helt ledige i gjennomsnitt i 2002 til 87.000 registrerte arbeidsledige i gjennomsnitt i 2003. I enkeltmåneder kan antall helt ledige komme opp mot 100.000 personer.

Langtidsledigheten har økt enda sterkere enn ledigheten totalt sett det siste året. Dette indikerer at svakere arbeidsmarked gjør det vanskeligere for arbeidsledige å komme i arbeid og bekrefter ytterligere avmatningen på arbeidsmarkedet. Veksten i arbeidsledigheten vil medføre at antall langtidsledige vil øke dersom vi legger til grunn dagens tiltaksnivå. Aetats beregninger viser at langtidsledigheten kommer til å øke i omfang, og vi forventer at antallet langtidsledige vil være vel 20.000 i gjennomsnitt i år og 26.000 i 2003. Andelen av de ledige som er langtidsledige forventes å øke fra 28 prosent i 2002 til over 30 prosent i 2003.

Tallet på yrkeshemmede registrert i Aetat har vokst jevnt fra våren 2000. Vi forventer at veksten i antall yrkeshemmede avtar i 2003. Dette skyldes at tilgangen av nye yrkeshemmede har stagnert i løpet av 2002. På denne bakgrunn forventer Aetat at antall yrkeshemmede vil øke fra 72.000 i gjennomsnitt i 2002 til 77.000 i gjennomsnitt neste år. Til sammenligning var det i 2001 i gjennomsnitt 63.000 yrkeshemmede arbeidssøkere.

1 Utviklingen på arbeidsmarkedet

1.1 Hovedtrekk

Fra sommeren 2001 og frem til september 2002 har det vært en vedvarende økning i den registrerte ledigheten. Selv om denne veksten ikke har vært spesielt sterk sammenlignet med det en opplevde i perioden 1988-1993, har det resultert i at den sesongkorrigerte ledigheten har vokst fra om lag 62.600 i juli 2001, til 79.600 i september 2002.

Figur 1: Utviklingen i de sesongjusterte tallene for helt ledige og sum helt ledige og ordinære tiltaksdeltakere. Januar 1997-september 2002.

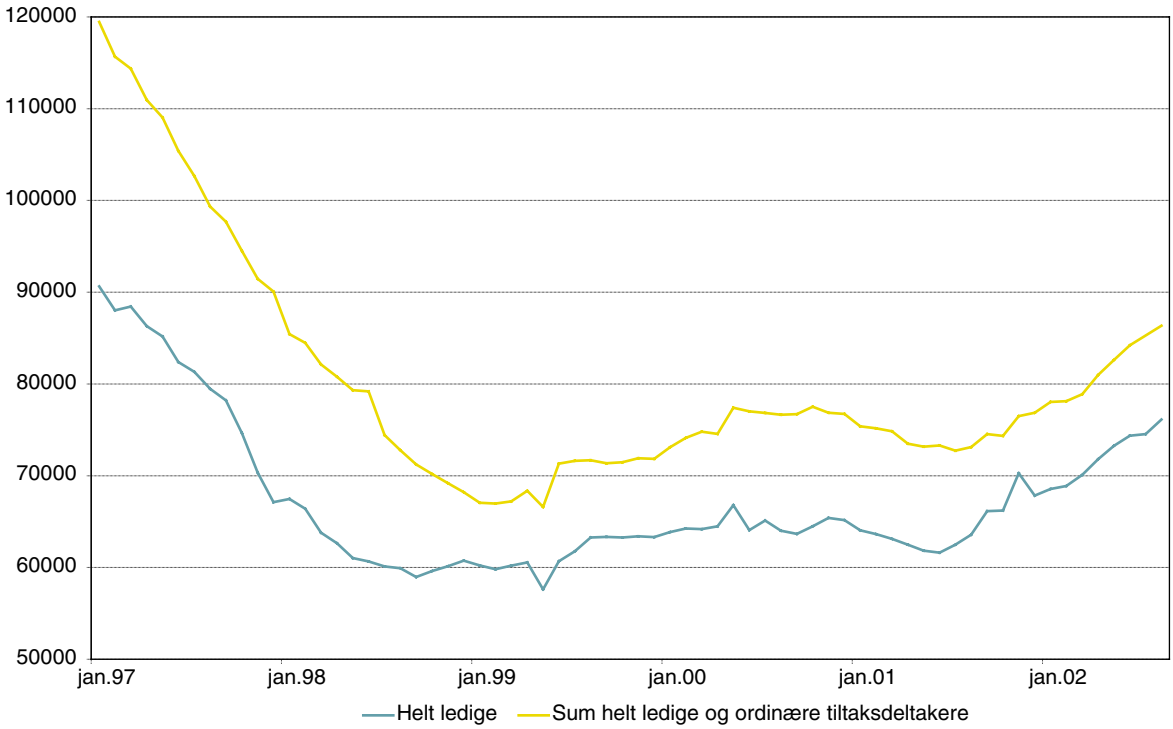

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet.

Samtidig med økningen i arbeidsledigheten har det vært en moderat nedtrapping av de ordinære arbeidsmarkedstiltakene. Denne nedgangen kan imidlertid bare i liten grad forklare økningen i ledigheten. Summen av helt ledige og ordinære tiltaksdeltakere har også økt klart det siste året.

Antall delvis sysselsatte personer har også økt det siste året og veksttakten er tiltakende. Dette er personer som ønsker lengre arbeidstid og gruppen er dominert av kvinner. Økningen i antall delvis sysselsatte personer kan dermed indikere et svakere arbeidsmarked, særlig for kvinner.

Det har vært en sterk nedgang i tilgangen av ledige stillinger annonsert i media i tredje kvartal 2002. Sammen med Aetats ledighetsstatistikk og Aetats bedriftsundersøkelse som ble gjennomført våren 2002 viser dette at presset på arbeidsmarkedet har avtatt det siste året.

Den viktigste årsaken til økningen i ledigheten er redusert etterspørsel etter arbeidskraft. Også andre forhold har imidlertid medvirket:

- Ved utgangen av september var den registrerte ledigheten omtrent på det samme nivå som for fem år siden når det justeres for sesongvariasjoner. Den gangen var imidlertid antall ordinære tiltaksdeltakere over dobbelt så høyt som i dag. Et lavere nivå på de ordinære arbeidsmarkedstiltakene gir mer begrensede virkemidler til å redusere struktur- og friksjonsledighet og bidra til omstillinger.

- Det siste året har økt innsats innenfor attføringsarbeidet ved økt utprøving for attføring før uføretrygd og reaktivisering av uførepensjonister medført mer arbeid med planlegging og oppfølging av yrkeshemmede. Dette har ført til at arbeid med rekrutteringsbistand, tilvisninger og oppfølging av ordinære arbeidssøkere er redusert. Dette kan ha bidratt til et høyere nivå på antall registrerte helt ledige, herunder langtidsledighet.

1.2 Ledighetens struktur

1.2.1 Registrerte helt ledige fordelt på fylke

Fra og med sommeren 2001 begynte den sesongkorrigerte ledigheten å stige relativt kraftig både i Oslo og Akershus. Den sterke oppgangen i ledigheten i disse fylkene høsten 2001 var i hovedsak en virkning av konkurser og nedbemanning innen IKT-sektoren. Samtidig var det en del konkurser innen reklamebransjen, og etter hvert også i reiseliv.

I de siste månedene har ledigheten gått opp i alle fylker. Figur 2 viser at den største prosentvise økningen har vært i Oslo og Akershus. Figuren viser også at ledighetsveksten, som startet først i de to ovennevnte fylkene, har forsterket og spredt seg over store deler av landet. Den høye aktiviteten i oljevirksomheten i fjor er den viktigste årsaken til at Nord-Trøndelag og Rogaland fikk senere vekst i ledigheten enn andre fylker.

For Oslo har økningen i ledigheten de siste månedene slått spesielt hardt ut innenfor *administrativt og humanistisk arbeid* og *naturvitenskapelige yrker* der den gjennomsnittlige veksten har vært henholdsvis 59 og 88 prosent i forhold til ett år tidligere. I Akershus ser en hovedsakelig de samme trekkene innen disse yrkesgruppene. Innenfor *bygg og anlegg* i Akershus har det vært en økning på 70 prosent i de siste tolv månedene.

I de øvrige Oslofjordfylkene Buskerud, Østfold og Vestfold har det også vært en sterk økning i ledigheten de siste månedene. Den største absolutte ledighetsøkningen disse fylkene har vært innen *industriarbeid*.

Også i Hordaland, Telemark, Aust-Agder, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal og Nordland er det personer med yrkesbakgrunn innen *industriarbeid* som står for den største absolutte økningen i arbeidssøkertallet. Særlig prosess- og maskinoperatører har hatt økende ledighet innen denne gruppen.

fylke. 1. kvartal 2002 og 3. kvartal 2002.

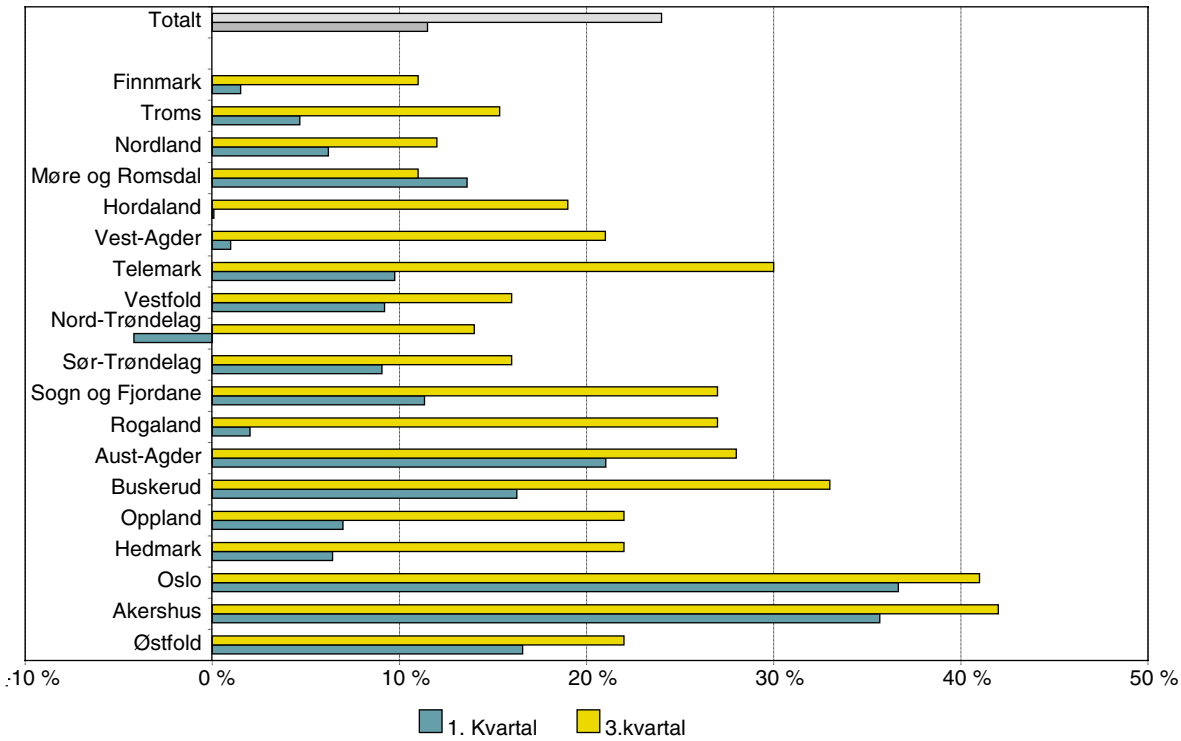

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet.

Selv om Akershus og Sogn og Fjordane har hatt en stor relativ økning i ledigheten det siste året ligger disse fylkene sammen med Oppland fortsatt på bunnen når man måler arbeidsledigheten i prosent av arbeidsstyrken. Målt i prosent av arbeidsstyrken har ledigheten i Oslo økt til 4,2 prosent. Dette har medført at Oslo i løpet av det siste året har gått fra å ha en ledighet på nivå med landsgjennomsnittet til å bli det fylke med nest høyest ledighet i forhold til arbeidsstyrken, etter Finnmark.

Figur 3. Arbeidsledigheten målt i prosent av arbeidsstyrken, etter fylke. September 2002.

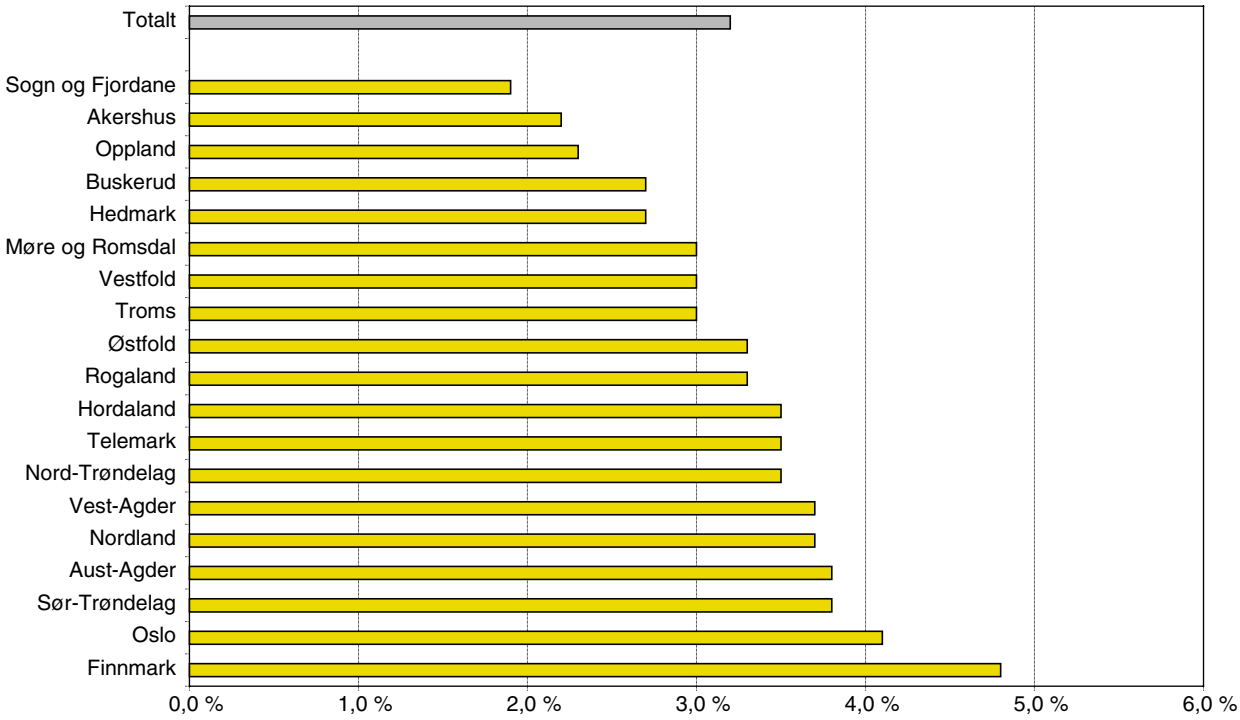

1.2.2 Ledighetens varighet

Langtidsledigheten har økt sterkere enn ledigheten i alt det siste året. Ved utgangen av september var 22.100 personer langtidsledige, en økning på 6.000 personer fra i fjor. Dette er en økning på 38 prosent. Økningen i langtidsledigheten viser at det er blitt vanskeligere for arbeidsledige å komme i arbeid. Dette må blant annet sees i sammenheng med at den registrerte ledigheten har økt mens antall ordinære tiltaksplasser har gått svakt ned. Svakere arbeidsmarked medfører også at det er færre arbeidssøkere som kommer i jobb og at sannsynligheten at arbeidssøkere får avbrudd i ledighetsperioden reduseres.

Figur 4 viser at langtidsledigheten har økt i hele landet og at økningen har vært størst på Østlandet, dvs. de i fylker som også har opplevd størst vekst i total ledighet. Over halvparten av de langtidsledige har bakgrunn fra merkantile yrker, industriarbeid, rengjøringsarbeid og yrker knyttet til hotell og restaurant. Blant de langtidsledige er det en klar overvekt av eldre.

Figur 4. Andelen langtidsledige målt i prosent av arbeidsstyrken, etter fylke. September 2001 og september 2002.

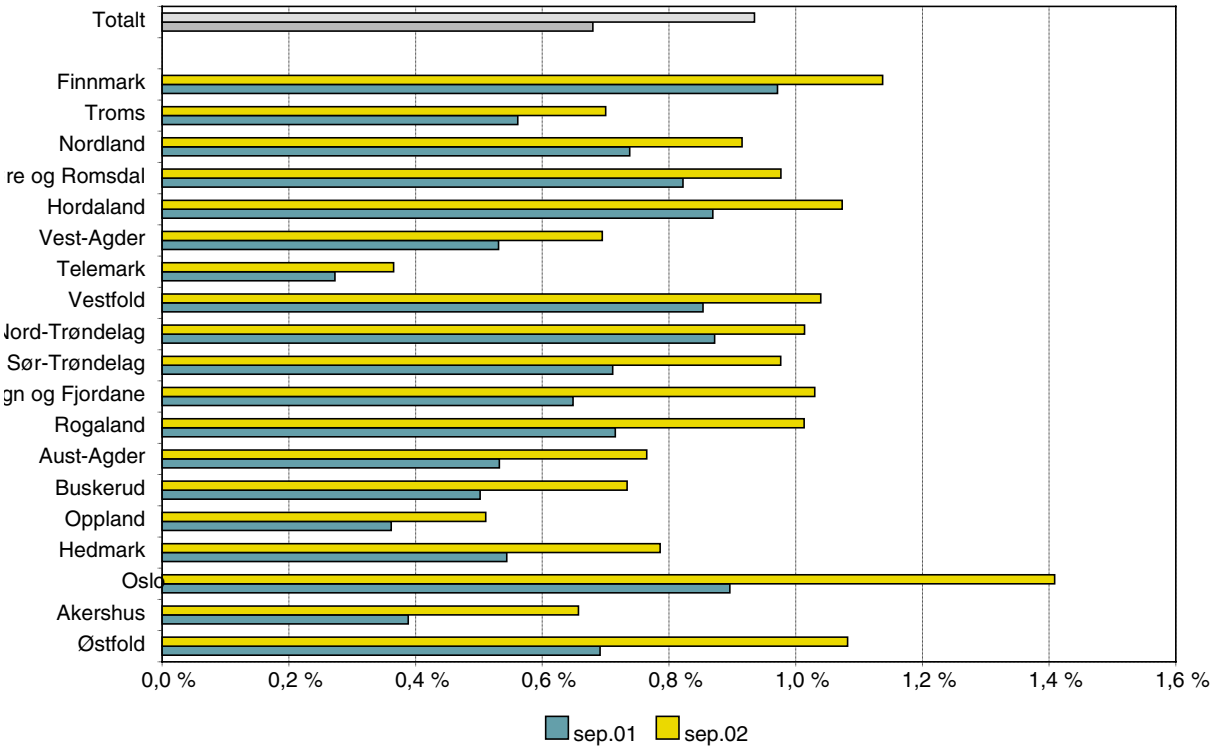

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet.

Vi ser i figur 5 at ledigheten har økt fra september 2001 til september 2002 innenfor alle varighetsgrupper, men økningen har vært sterkest for de langtidsledige. Redusert etterspørsel etter arbeidskraft har ført til at det tar lengre tid for de ledige på finne nytt arbeid.

Figur 5. Prosentvis endring i ledige etter ledighetens varighet i perioden. September 2001 - september 2002.

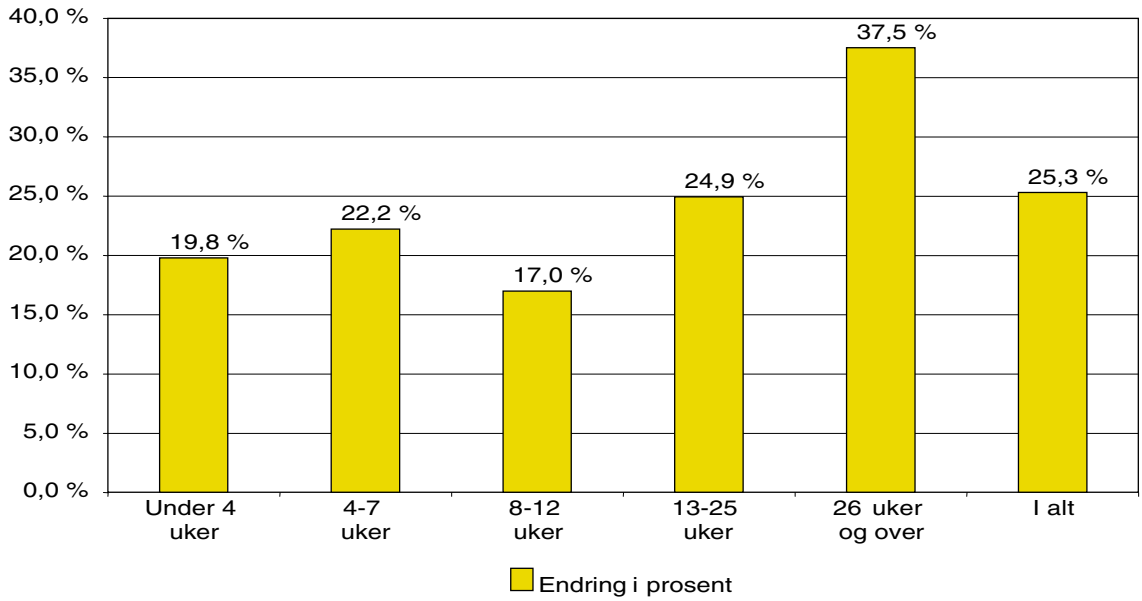

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet.

1.2.3 Arbeidsledigheten i ulike yrkesgrupper

Figur 6 viser helt ledige i prosent av arbeidsstyrken i de ulike yrkesgruppene. Regnet i prosent av arbeidsstyrken er det, ved utgangen av september 2002, flest ledige med bakgrunn fra *industri og handelsarbeid*. Dette er de samme yrkesgruppene som også for ett år siden relativt sett hadde flest ledige. Både innen *handelsarbeid* og *industriarbeid* finner vi en høy andel av ufaglært arbeidskraft, noe som kan forklare at nivået på ledigheten er høyest i disse yrkesgruppene.

Figur 6. Helt ledige i prosent av arbeidsstyrken, etter yrkesbakgrunn. September 2001 og september 2002.

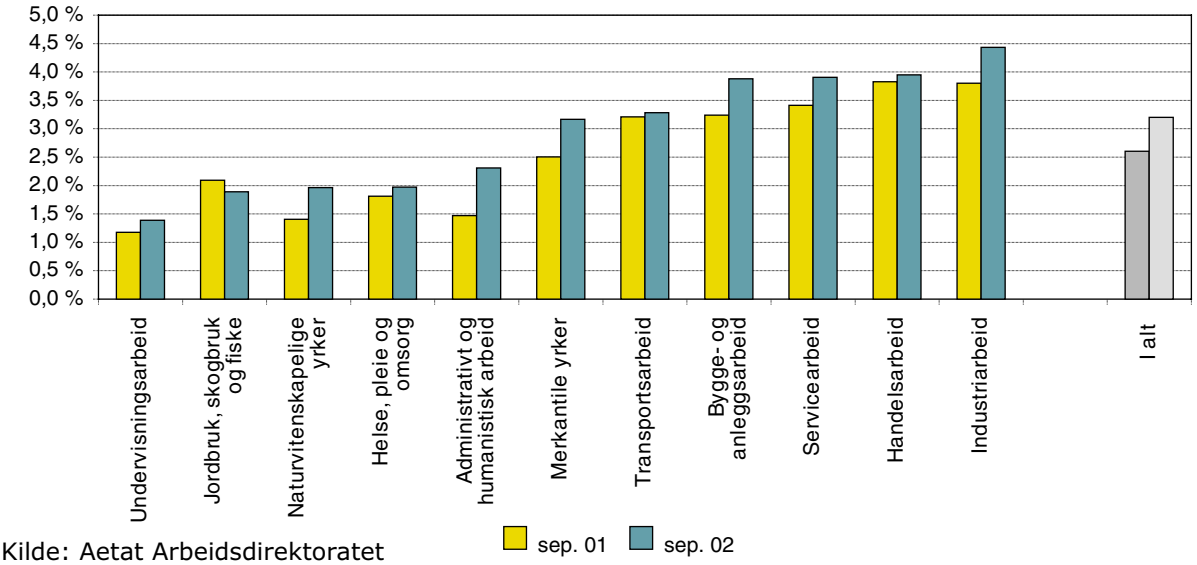

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet

Figuren viser også viser at ledigheten målt i prosent av arbeidsstyrken, fra september 2001 til september 2002, har økt mest i yrker som fra før hadde et lavt ledighetsnivå. Innen *jordbruk, skogbruk og fiske* har det vært en nedgang i ledigheten i perioden, alle andre yrkesgrupper har opplevd en vekst. Veksten er kraftigst innen *administrativt og humanistisk arbeid*, *naturvitenskapelige yrker og merkantilt arbeid*. For personer med yrkesbakgrunn fra *administrativt og humanistisk arbeid* har blant annet økningen i ledigheten vært sterk for saksbehandlere innen offentlig administrasjon. Innen *de naturvitenskapelige yrkene* har det vært en markert økning i ledigheten blant systemutviklere og programmerere, dataingeniører og teknikere.

1.2.4 Ledigheten fordelt på kjønn

Figur 7 viser at ledigheten har økt både blant kvinner og menn det siste året. Ved utgangen av september 2002 var det 24 prosent flere arbeidsledige kvinner enn ved utgangen av september i fjor, tilsvarende var økningen i ledigheten blant menn 26 prosent i perioden.

september 2002.

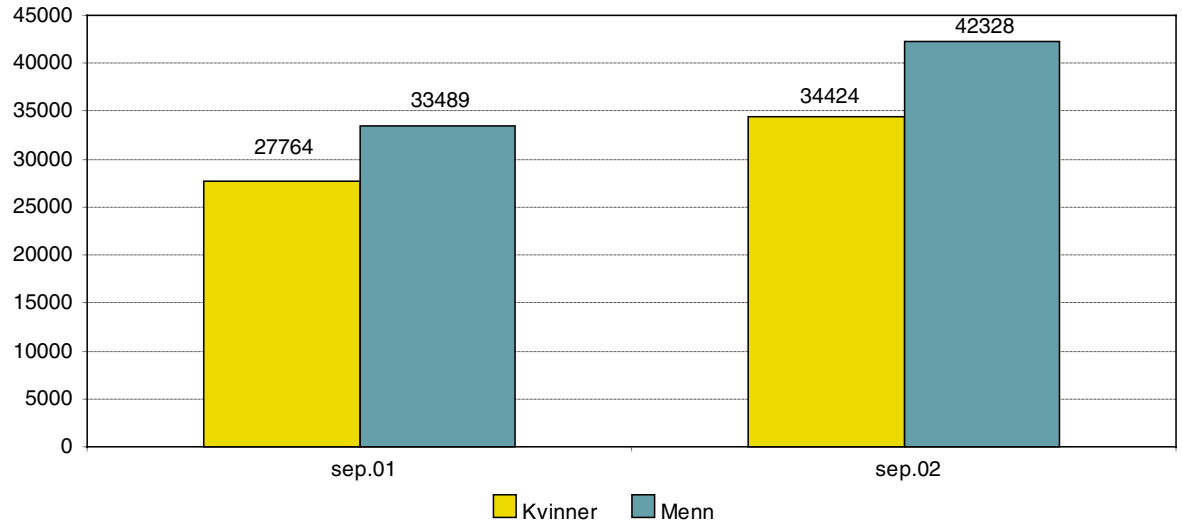

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet.

Arbeidsmarkedet i Norge er i stor grad kjønnsdelt. Kvinnene utgjør majoriteten av de sysselsatte i skjermet sektor mens mennene dominerer i konkurranseutsatt sektor.

I absolutte tall har økningen i ledigheten blant kvinner vært kraftigst blant de med bakgrunn fra *merkantile yrker* samt *administrativt og humanistisk arbeid*. Innen de *merkantile yrker* har økningen vært kraftigst blant kvinner med bakgrunn som kontorfunksjonærer og andre funskjonærer. For menn har veksten i ledige personer vært kraftigst blant de med bakgrunn fra *administrativt og humanistisk arbeid*, *naturvitenskapelige yrker* samt *servicearbeid.*

1.2.5 Ledigheten fordelt på alder

Figur 8 viser endringen i arbeidsledigheten etter aldersgruppe fra september 2001 til september 2002, når det tas hensyn til endringer i befolkningens alderssammensetning.

Figur 8. Prosentvis endring i helt ledige fordelt på aldersgruppe, september 2001 – september 2002, når det tas hensyn til endringer i befolkningens alderssammensetning.

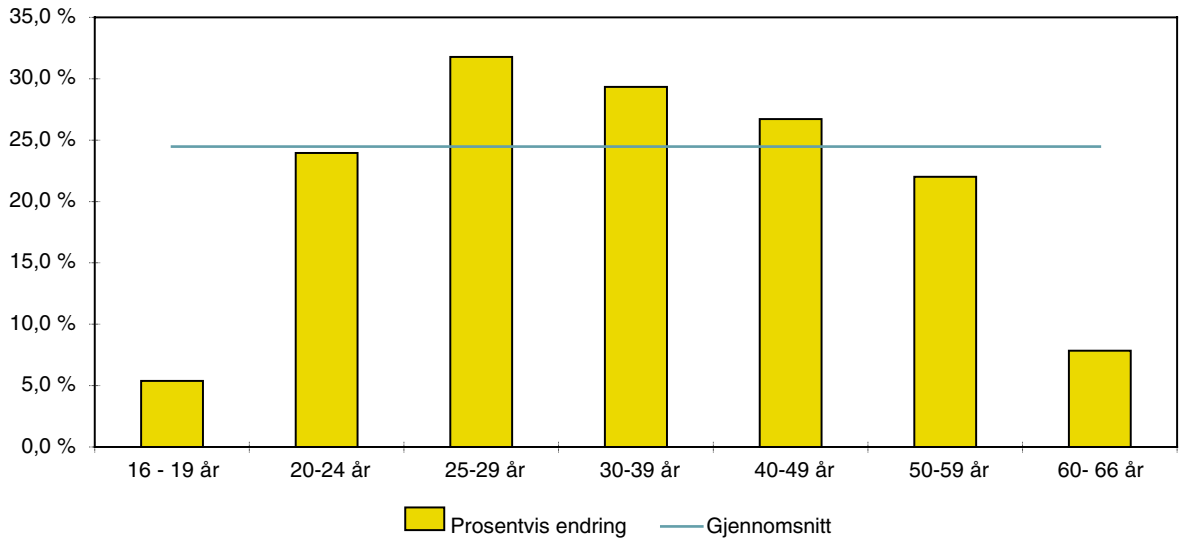

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet.

Arbeidsledigheten har økt i alle aldersgrupper, men økningen har vært sterkest i aldersgruppen 25–29 år. Dette kan tyde på at unge nyutdannede har særlige problemer med å komme inn på arbeidsmarkedet i en tid med nedgang i etterspørselen etter arbeidskraft. Ledigheten øker minst blant ungdom under 20 år. For ungdom i denne aldersgruppen er utdanning et alternativ til arbeidsledighet i større grad enn for eldre arbeidssøkere. Ungdom under 20 år er også en prioritert gruppe på arbeidsmarkedstiltak. Også blant de over 60 år har økningen i ledigheten vært relativt sett liten. Yrkesdeltakelsen er lavere blant de over 60 år enn blant personer i yrkesaktiv alder for øvrig. Uførepensjonering og førtidspensjonering vil ofte være alternativ til ledighet for de eldste aldersgruppene i arbeidsstyrken.

1.2.6 Permitterte

Alle fylker, bortsett fra Vest-Agder, Rogaland, Troms og Finnmark har hatt en vekst i antall helt og delvis permitterte i perioden fra august-september 2001 til samme periode i år. I gjennomsnitt for hele landet har tallet på permitterte økt med 27 prosent.

Den relative veksten har vært kraftigst i Aust–Agder, Oslo og Akershus. I Aust-Agder har antall permitterte økt kraftigst for personer med yrkesbakgrunn fra *industri*, *bygg og anlegg* og *naturvitenskapelige yrker*. Økningen i antall permitterte både i Oslo og Akershus gjenspeiler den kraftige økningen i antall helt ledige i denne regionen, med en økt permittering av personer med yrkesbakgrunn fra *naturvitenskapelige yrker* og *administrativt og humanistisk arbeid*.

Tallet på permitterte har vokst sterkest for personer med yrkesbakgrunn fra *naturvitenskapelige yrker*, *administrativt og humanistisk arbeid* og *industriarbeid*, men også blant personer med bakgrunn fra *merkantile yrker*.

Figur 9. Prosentvis endring i tallet på helt og delvis permitterte etter fylke, august og september 2001 – august og september 2002.

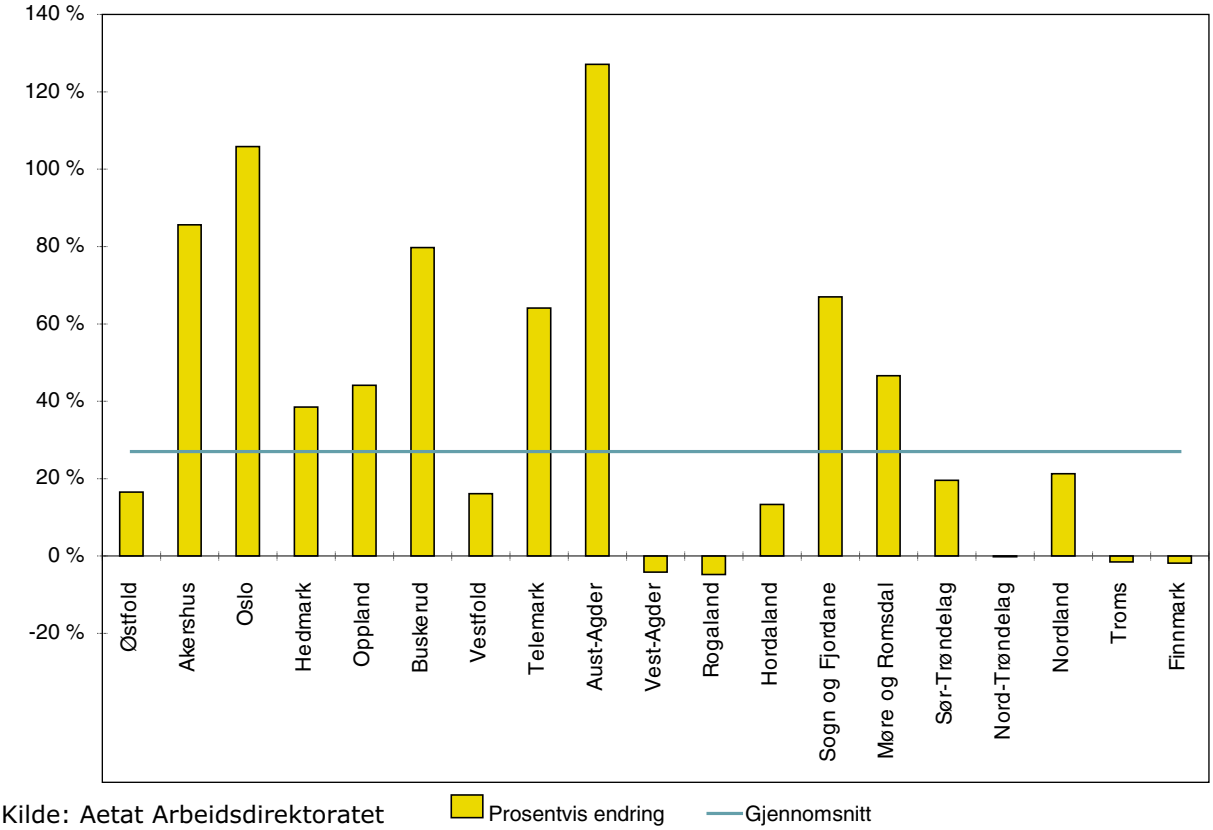

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet

1.2.7 Yrkeshemmede

I løpet av 2000 økte tilstrømmingen av nye yrkeshemmede til Aetat sammenlignet med de foregående år, denne økningen fortsatte utover i år 2001. Økningen kom som resultat av strengere krav om at attføring skulle være prøvd før en eventuell varig trygdeytelse. Som følge av en økt tilstrømming av nye yrkeshemmede økte tallet på yrkeshemmede totalt registret hos Aetat fra et årsgjennomsnitt på 54.700 i 1999 , til 57.400 i 2000 og 63.900 i 2001. Utover i år 2002 har tallet på yrkeshemmede fortsatt å øke, selv om tilstrømmingen av nye yrkeshemmede har avtatt noe sammenlignet med forrige år. For 2002 ligger det an til å bli ca. 72 000 yrkeshemmede i gjennomsnitt.

Økningen i beholdningstallet skyldes at perioden som yrkeshemmet i gjennomsnitt er lang. De som nå avslutter attføring, og dermed går ut av Aetats registre over yrkeshemmede, er de relativt sett mindre kullene som startet i attføring før tilstrømningen av nye yrkeshemmede skjøt fart utover i år 2000.

Ved utgangen av september 2002 var det registrert 73.800 yrkeshemmede ved Aetat, noe som er en økning på 14 prosent sammenlignet med samme måned i fjor. Figur 10 viser antall yrkeshemmede fordelt på alder i september 2001 og september 2002, samt prosentvis endring i tallet på yrkeshemmede fordelt på aldersgrupper, når en tar hensyn til endringer i befolkningens alderssammensetning i perioden.

Figur 10. Yrkeshemmede registrert hos Aetat fordelt på aldersgrupper, absolutte tall ved utgangen av september 2001 og september 2002.

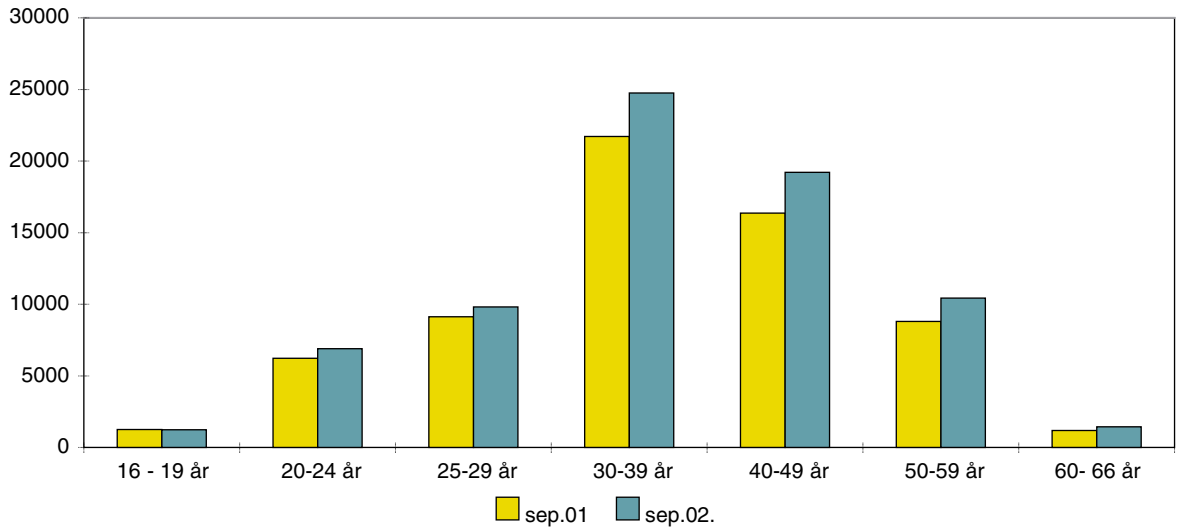

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet.

Figur 10 viser antall yrkeshemmede ved utgangen av september 2001 og september 2002. I absolutte tall har veksten i yrkeshemmede vært kraftigst for aldersgruppen 30 – 59 år. For disse aldersgruppene er det viktig å utprøve arbeidsevnen i forbindelse med søknad om uføretrygd.

Dersom det tas hensyn til aldersstrukturen i befolkningen har økningen vært kraftigst for personer 60 år og over. Veksten skyldes trolig økning i utprøving av arbeidsevnen før en eventuell innvilging av uføretrygd. Selv om veksten i tallet på yrkeshemmede er kraftig i denne aldersgruppen, er det få yrkeshemmede i absolutte tall. Dette skyldes at yrkesdeltakelsen blant de eldste er lav, mange er allerede gått av med ulike former for pensjon. Også i aldersgruppen fra 40–49 år har det vært en kraftig vekst i tallet på yrkeshemmede når vi tar hensyn til endringer i befolkningens alderssammensetning.

1.3 Etterspørsel etter arbeidskraft

Utviklingen i tilgangen av ledige stillinger gir oss informasjon om endringer i etterspørselen etter arbeidskraft og bedriftenes rekrutteringsproblemer. En reduksjon i tilgangen av ledige stillinger er et klart signal om reduksjon i etterspørselen etter arbeidskraft. Figur 11 gir en oversikt over hvordan den sesongkorrigerte trenden av tilgangen på ledige stillinger har utviklet seg fra januar 1997 til september 2002.

Omslag i arbeidsmarkedet slår normalt raskere ut i Aetats tall for tilgangen på ledige stillinger annonsert i media enn i arbeidsledigheten. Tilgangen på ledige stillinger gikk ned høsten 1998 og holdt seg omtrent uendret fra våren 1999 til våren 2001. Trenden startet en negativ utvikling i våren 2001. Først om lag et halvt år senere ga dette utslag på arbeidsledigheten.

Tilgangen av annonserte stillinger har det siste året gått ned med 34 prosent, og har avtatt i alle yrkesgrupper, men kraftigst innenfor *industriarbeid*, *transportarbeid* og *naturvitenskapelige yrker*. Ser man både tilgangen på ledige stillinger og

Figur 11. Trenden av tilgang av ledige stillinger annonsert i media og sesongjustert antall helt ledige arbeidssøkere. Januar 1997 – september 2002.

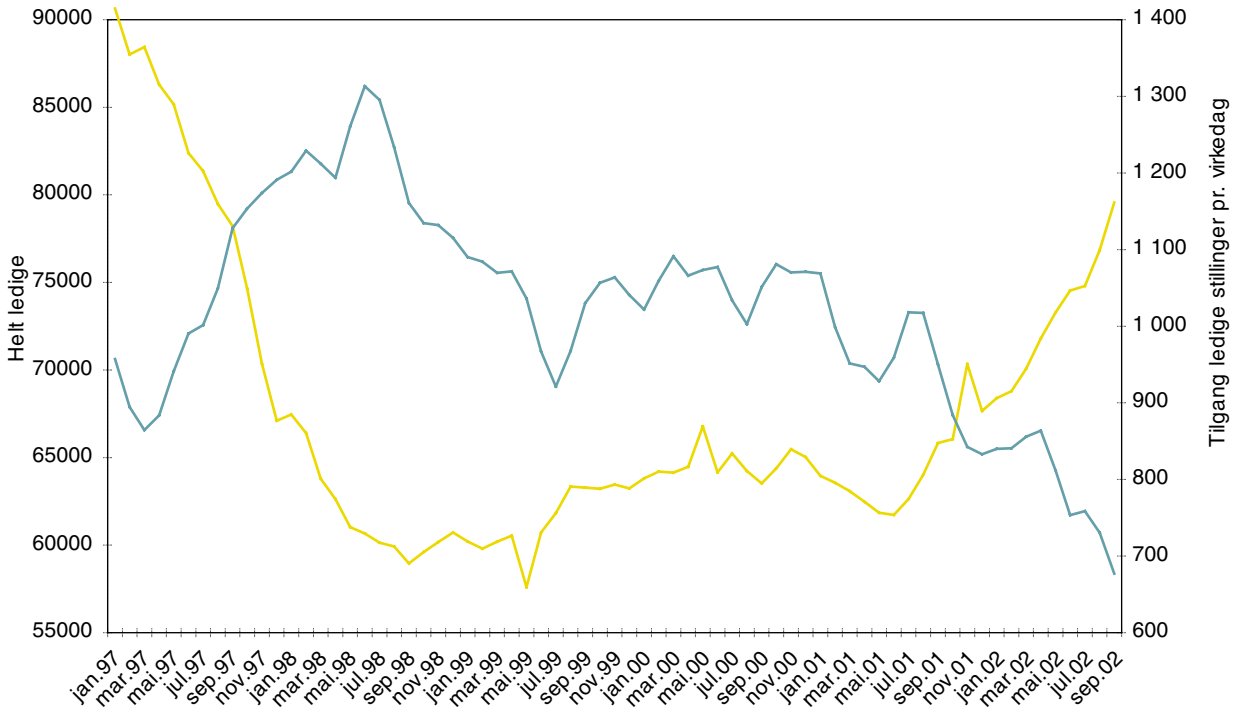

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet.

Alle fylkene, bortsett fra Finnmark har opplevd nedgang i stillinger annonsert i media det siste året. Dette er et tydelig tegn på at etterspørselen etter arbeidskraft er blitt redusert nesten i hele landet. Figur 12 viser at nedgangen har vært mest markant i Oslo, Akershus og Buskerud, men også andre Østlandsfylkene har hatt betydelig nedgang. Dette betyr at de fylkene som har hatt sterkest nedgang i ledige stillinger det siste året også har hatt den kraftigste økningen i arbeidsledigheten. Oppgangen i tilgangen av ledige stillinger i Finnmark kan indikere at ledighetsveksten ikke kommer til å forsterke seg i Finnmark de kommende månedene.

Figur 12. Prosentvis endring i tilgang ledige stillinger annonsert i media og helt ledige arbeidssøkere, etter fylke. 3. kvartal 2001 – 3. kvartal 2002.

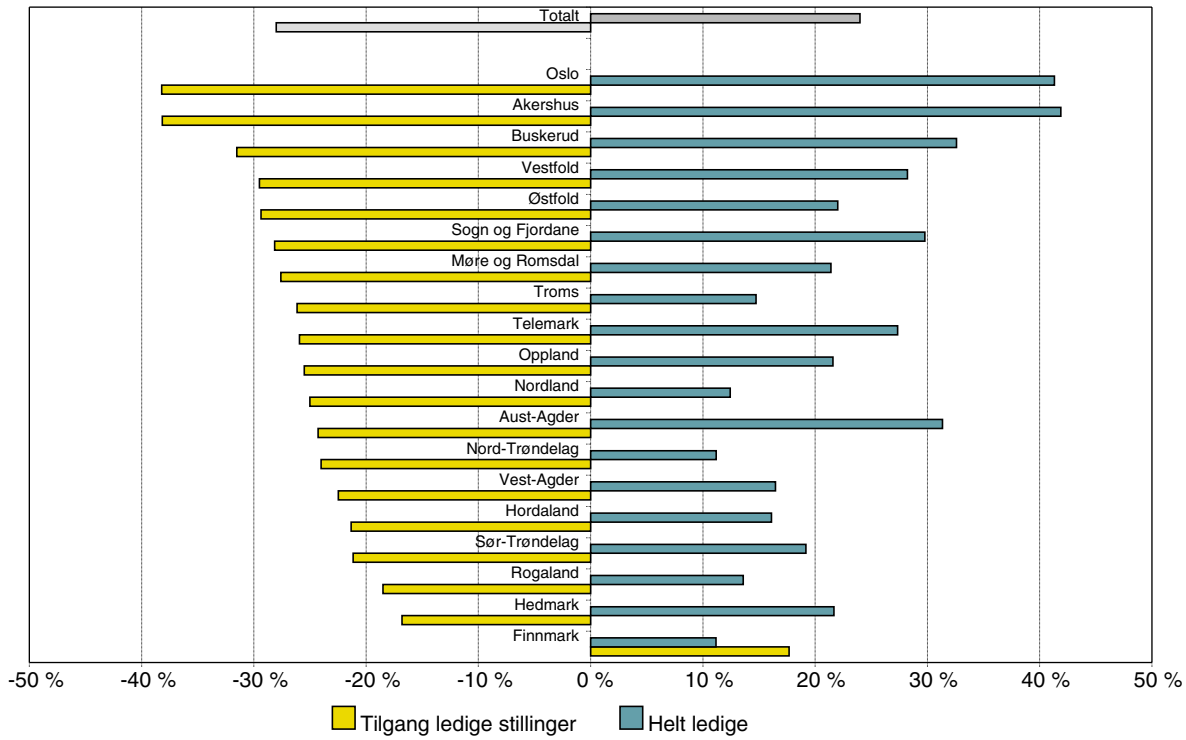

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet.

Figur 13 viser at det har vært en nedgang i tilgang av ledige stillinger i alle yrkesgruppene og at tilgangen har prosentvis avtatt mest innen primærnæringene, *industriarbeid* og *transportarbeid*. Den førstnevnte yrkesgruppen er imidlertid liten og små absolutte endringer gir store utslag. Selv om tilgangen ledige stillinger går ned også innem *helse, pleie og omsorg* er det fortsatt stor mangel av arbeidskraft innen denne yrkesgruppen, særlig i syke- og hjelpepleieryrkene.

Figur 13. Prosentvis endring i tilgang av ledige stillinger annonsert i media pr. virkedag, etter yrke. 3. kvartal 2001 – 3. kvartal 2002.

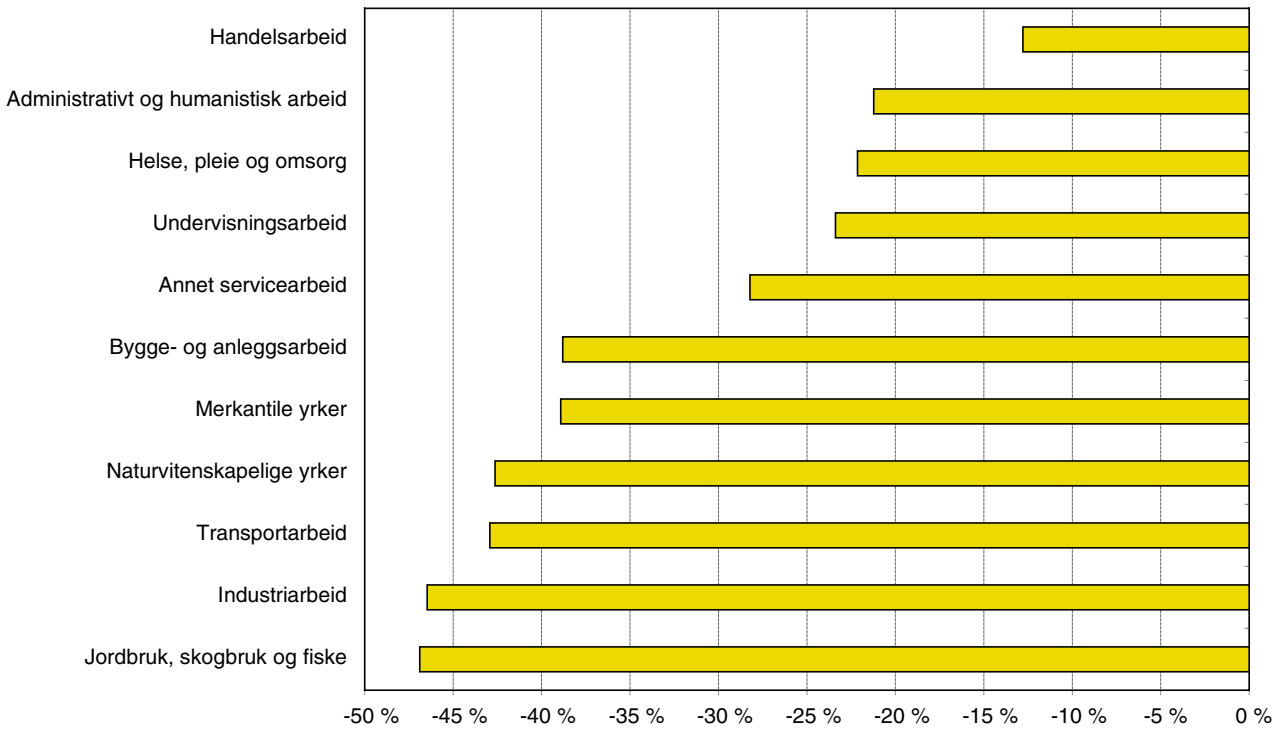

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet

1.4 Utviklingen fremover

Denne nåværende ledighetsøkningen startet sommeren 2001 og den sesongjusterte ledigheten har økt med om lag 15.000 personer siden den gangen. Vi må tilbake til høsten 1987 for å finne en tilsvarende situasjon på arbeidsmarkedet; etter en periode med avtakende eller lav ledighet snur utviklingen og ledigheten begynner å øke. Figur 14 viser utviklingen i den sesongjusterte ledigheten fra juli 2001 sammenlignet med ledighetsøkningen som startet høsten 1987. Det var ikke før i juli 1988 at ledigheten begynte å øke raskere. Man ser lignende tendenser til tiltakende ledighetsvekst i ledighetstallene også i inneværende høst 2002, selv om veksten er mer moderat.

Figur 14. Sesongjusterte tall for helt ledige. Utviklingen fra juni 1987 og fra juni 2001.

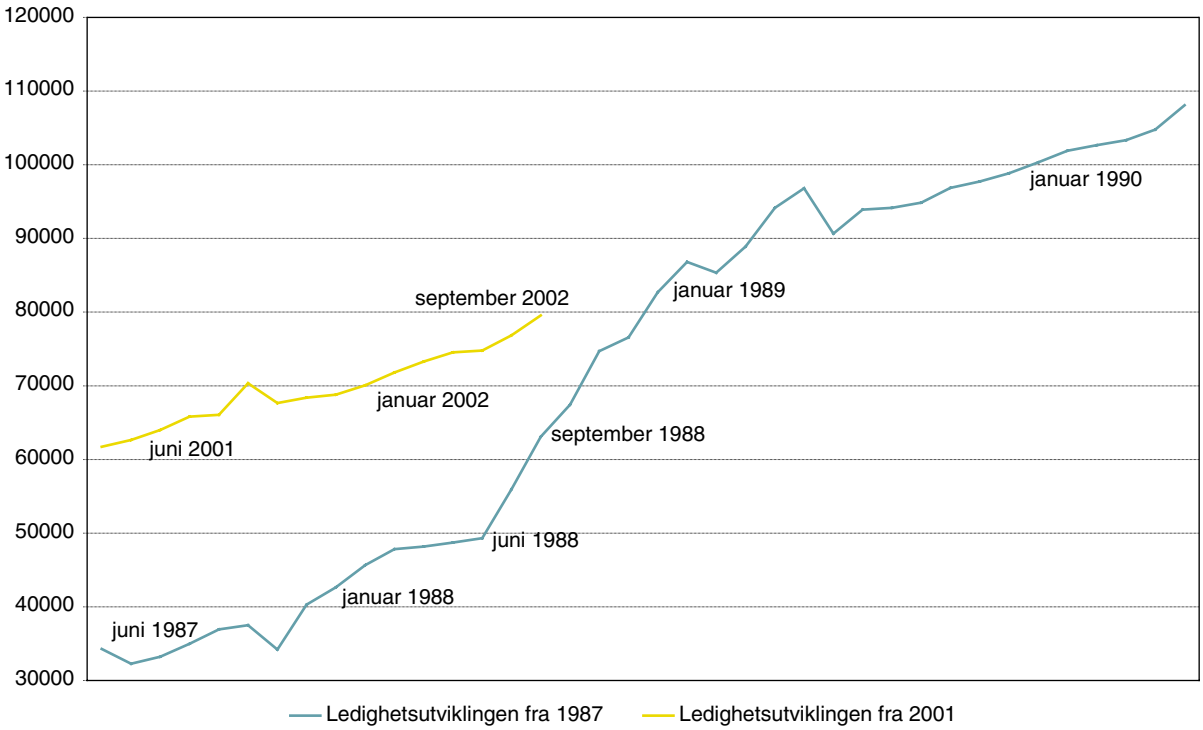

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet.

Utviklingen på arbeidsmarkedet i tiden framover vil avhenge av den økonomiske utviklingen i Norge og utlandet. Arbeidsledigheten neste år vil blant annet være påvirket av følgende forhold:

- **Privat forbruk**

Til tross for den sterke veksten i husholdningenes realinntekter i år har det vært en relativ svak økning i husholdningenes konsum gjennom 2002. Renteøkningen har vært en medvirkende årsak til redusert konsumvekst. Usikkerheten i internasjonal økonomi, fallende aksjemarked og økning i ledigheten har også ført til at en større del av realinntektsøkningen er blitt spart.

Statistisk sentralbyrå antar at veksten i husholdningenes realinntekter i 2003 blir noe lavere enn i år. Det er hovedsakelig den antatte rentenedgangen og forventningene at aksjekursfallet stopper opp i 2003 som bidrar til en nedgang i husholdningenes sparerate fra 2002 til 2003. Dermed forventes konsumveksten å bli ganske jevn framover. Økt privat konsum bidrar isolert sett til økt sysselsetting i skjermet sektor.

- **Offentlig sektor**

Regjeringen anslår at veksten i offentlig konsum og investeringer vil være 0,5 prosent i 2003. Forventet økt privatkonsum og fortsatt høyt aktivitetsnivå i offentlig sektor gir varig og stabil vekst i skjermede tjenesteytende bedrifter.

- **Eksportutviklingen**

Den norske kronen har styrket seg kraftig det siste året. Denne appresieringen har vært forårsaket av lav internasjonal vekst og usikkerhet i de internasjonale finansmarkedene, sammen med et høyt norsk rentenivå. Utsiktene for 2003 for norsk økonomi er dermed i stor grad knyttet til hva man antar for utviklingen i kronekursen.

bedrifter. Veksten hos Norges viktigste handelspartnere gjennom 2002 på rundt 1,5 prosent er ikke tilstrekkelig for å snu den negative eksportutviklingen. Høyere lønnsvekst enn hos konkurrentlandene kombinert med en sterk norsk krone har svekket eksportindustriens konkurranseevne. Det antas at norske bedrifter vil tape betydelige eksportmarkedsandeler de kommende årene, særlig i 2003. Dette til tross for forventninger om en gradvis svekkelse av kronekursen og svak bedring i internasjonale markedsutsikter mot slutten av 2003. Disse økte kostnadene vil i første omgang redusere lønnsomheten i industrien. Ledighetsøkningen i industrien i 2002 har vært stigende, men er fortsatt lavere enn gjennomsnittet. Den antatte svake markedsutviklingen i 2003 vil føre til en nedgang i sysselsettingen og økt ledighet i konkurranseutsatt sektor. Dette krever store tilpasninger og omstillinger. Dette betyr også at man må regne med forsterket ledighetsvekst blant industriarbeidere.

- **Oljeinvesteringene**

Oljeinvesteringene har det siste året vært på vei opp, og oljeselskapenes rapporter i Statistisk sentralbyrås investeringsstatistikk tyder på at det vil bli ytterligere økning i investeringene tilknyttet eksisterende oljefelt og landanlegg i 2003. Investeringene i form av leting, rørtransport og utbygging av nye felt antas derimot å synke. Alt i alt vil dette føre til økt sysselsetting i verftsindustrien og annen oljerelatert virksomhet.

- **Fastlandsinvesteringene**

Statistisk sentralbyrå og finansdepartementet forventer en svak økning i det samlede investeringsnivået i fastlandsbedriftene i 2003. Fastlandsindustriens investeringer forventes å ligge på et lavere nivå enn i år. Investeringene utenom industrien på Fastlandet forventes å øke neste år.

- **Boliginvesteringene**

Tross husholdningenes relativt sterke inntektsvekst har boliginvesteringene og igangsettingen av nye boliger falt i år. Nedgangen i boligbyggingen skyldes høyere renter og avdempet vekst i prisene på bruktboliger. Statistisk sentralbyrå anslår at fallet i boliginvesteringene vil snu til oppgang tidlig i 2003, siden inntektsveksten forventes å fortsette og virkningen av den høye realrenten svekkes utover neste år.

Innen bygg og anlegg er det stor mangel på arbeidskraft. Fallet i boliginvesteringene vil medføre noe mindre stramt arbeidsmarked innenfor bygningsarbeid til begynnelsen av neste år, mens en eventuell oppgang i igangsettingen av nye boliger vil igjen føre til en tilstramming på arbeidsmarkedet innen denne sektoren senere i 2003.

2 Personar over 50 år si tilpassing på arbeidsmarknaden

Personar mellom 50 og 70 år er, på grunn av aldersstrukturen i folkemengda, ei gruppe som vil veksa sterkt i åra som kjem. Samstundes viser statistikken at prosentdelen av folkemengda som er i arbeidsstyrken fell med aukande alder frå og med slutten av 40-åra. Dette skuldast at mange førtidspensjonerer seg eller blir uføretrygda. Dei små årskulla som no er unge vaksne vil føra til ei aldring av arbeidsstyrken, slik at verdiskapinga i samfunnet på sikt vil bli meir avhengige av dei eldre sin innsats i arbeidslivet.

Personar mellom 50 og 59 år er mindre utsett for arbeidsløyse enn i nokon andre aldersgrupper. Berre 2,0 prosent av arbeidsstyrken i denne aldersgruppa var arbeidslause ved utgangen av september 2002, mot 5,7 prosent av 2 –24-åringane. Målt i prosent av arbeidsstyrken er der også færre langtidsarbeidslause blant 50-åringane enn gjennomsnittleg i arbeidsstyrken, 0,8 prosent mot 0,9 prosent i gjennomsnitt for alle. Det er relativt sett flest langtidsarbeidslause blant personar 60 år og eldre, der 2 prosent av arbeidsstyrken er langtidsarbeidslause. Også i aldersgruppene 25–29 år og 30–39 år er det fleire langtidsarbeidslause enn gjennomsnittleg i arbeidsstyrken.

Blant 50-åringane er det relativt sett berre halvparten så mange yrkesvalhemma som blant 30-åringane, 1,8 prosent av folkemengda mellom 50 og 59 år var yrkesvalhemma i september 2002, og berre 0,6 prosent av dei over 60 år.

Alder i seg sjølv er ikkje noko hinder for at arbeidslause kjem i arbeid etter ein periode som arbeidssøkjar. Personar i 50-åra kjem oftare i arbeid etter arbeidssøkjarperioden enn gjennomsnittet, heile 76 prosent i denne aldersgruppa kjem i arbeid. Det er berre blant 40-åringane at relativt fleire kjem i arbeid. Derimot kan det sjå ut som om høg alder, kombinert med dårleg helse, gjer at det er vanskelegare å koma i arbeid. Blant yrkesvalhemma over 50 år er det færre som kjem i arbeid enn gjennomsnittleg for alle uansett alder.

Utifrå statistikken står personar i 50-åra med god helse fram som ei vinnargruppe på arbeidsmarknaden. Få blant 50-åringane er arbeidslause, langtidsarbeidsløyse er sjeldnare blant 50-åringane enn gjennomsnittleg i arbeidsstyrken, og dei som blir arbeidslause kjem i arbeid igjen når dei avsluttar arbeidssøkjarperioden.

2.1 Innleiing

Figur 1 viser alderssamansetjinga i folkemengda per 1. januar 2002. Aldersgruppa 30–34 år er den største, dette er barna til dei store etterkrigskulla som no er mellom 50 og 60 år. Aldersgruppene 15–19 år og 20–24 år er dei små årskulla frå slutten av 70-talet og starten på 80-talet.

Figuren viser at over tid vil det bli ein relativt større prosentdel eldre av folkemengda som er i yrkesaktiv alder. Dette tyder at det relativt sett vil bli fleire eldre i arbeidstyrken. Verdiskapinga i samfunnet vil på sikt bli meir avhengig av dei eldre sin innsats i arbeidslivet.

Figur 1. Folkemengda etter alder, 1. januar 2002.

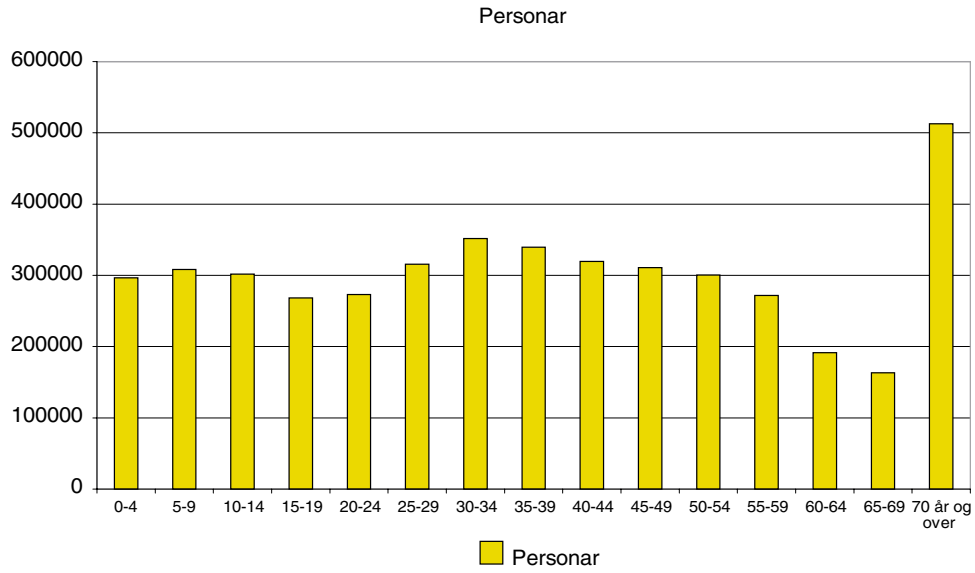

Kjelde: SSB

Figur 2 viser prosentdelen av folkemengda som er i arbeidsstyrken, 2. kvartal 2002, fordelt på aldersgrupper frå 40 år og oppover. I aldersklassa 40–44 år finn vi den høgaste yrkesdeltakinga, dette gjeld både for kvinner og menn, samla var heile 89,4 prosent av folkemengda i denne aldersklassen i arbeidsstyrken.

Figur 2. Personar i arbeidsstyrken etter alder og kjønn 2. kvartal 2002, i prosent av folkemengda i kvar aldersgruppe.

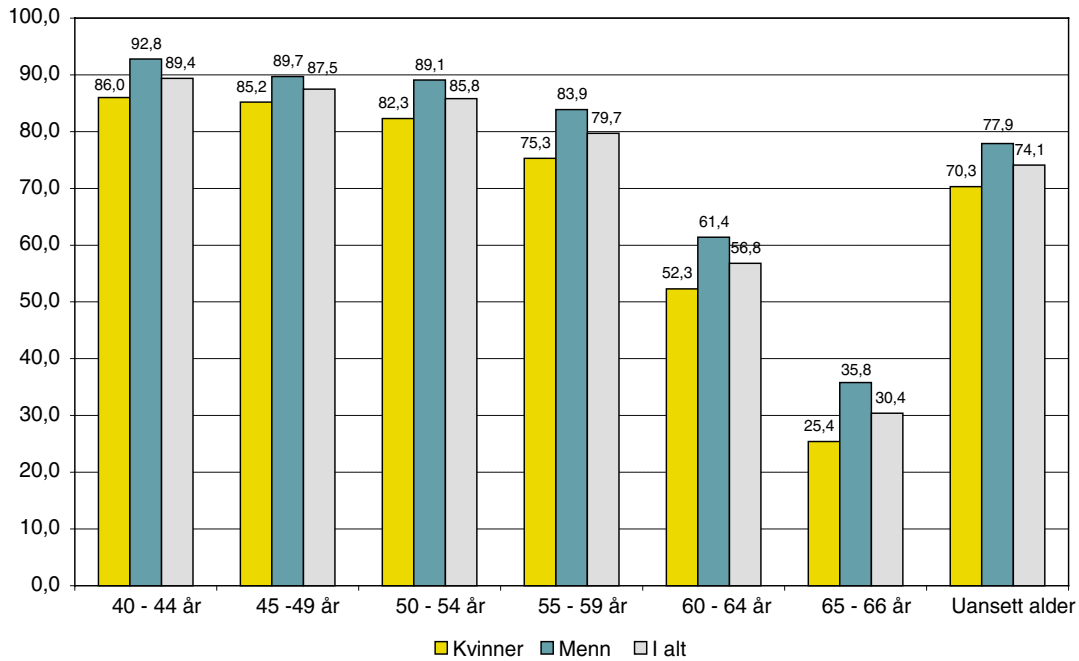

Kjelde: SSB

Figur 2 viser at prosentdelen av folkemengda som er i arbeidsstyrken fell med alderen frå og med slutten av 40-åra. I aldersgruppa 60–64 år er det færre enn seks av ti personar som framleis er yrkesaktive. Den relativt sett låge yrkesdeltakinga i dei eldste aldersklassane må sjåast i samanheng med at mange i desse aldersgruppene er uføretrygda eller førtidspensjonerte via ulike trygdeordningar.

Figur 3 viser uføretrygda i prosent av folkemengda etter aldersgruppe. Gjennomsnittleg var 10,1 prosent av folkemengda mellom 18 og 67 år uføretrygda per 30.06.2002, 11,8 prosent av kvinnene og 8,5 prosent av mennene. Prosentdelen uføretrygda aukar med alderen for begge kjønn, men i alle aldersgrupper over 40 år er det fleire uføretrygda kvinner enn menn.

Figur 3. Uføretrygda i prosent av folkemengda etter aldersgruppe per 30. juni 2002.

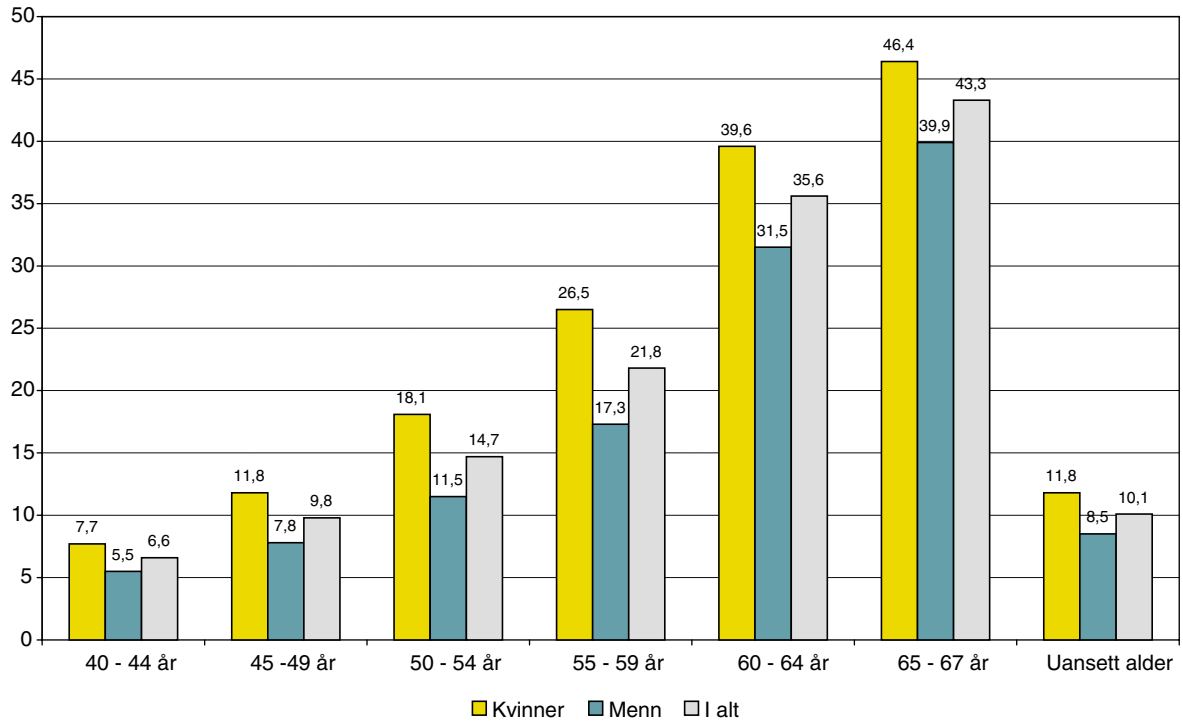

Kjelde: Rikstrygdeverket

2.2 Ordinære arbeidssøkjarar

Figur 4. Heilt arbeidslause, delvis sysselsette og tiltaksdeltakarar etter aldersgruppe, i prosent av arbeidsstyrken september 2002.

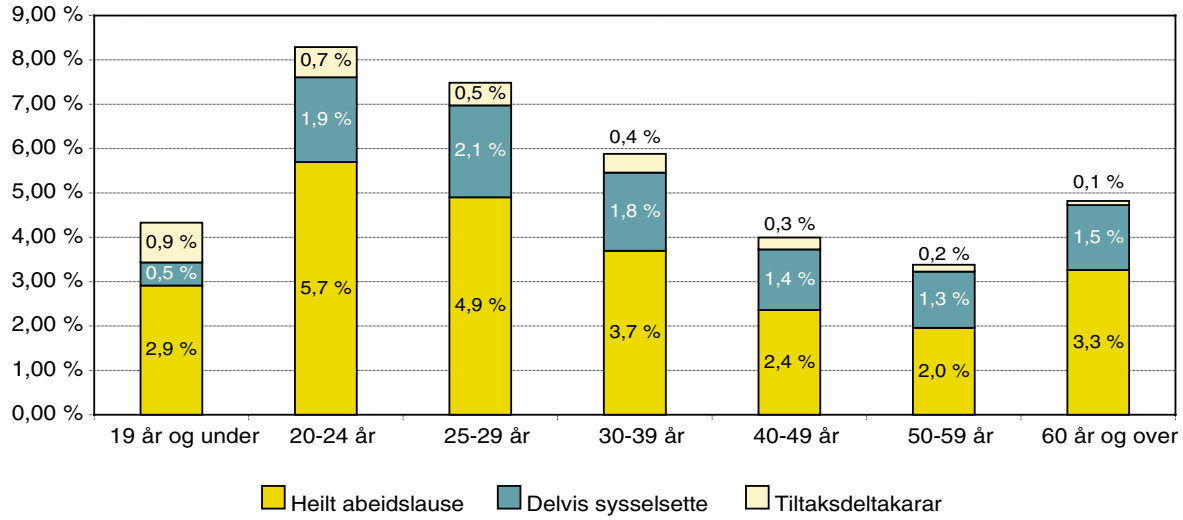

Kjelde: SSB og Aetat Arbeidsdirektoratet

Figur 4 viser heilt arbeidslause, delvis sysselsette og deltakarar i ordinære arbeidsmarknadstiltak i prosent av arbeidsstyrken ved utgangen av september 2002. Figuren viser at arbeidsløysa er ujamt fordelt i aldersgruppene, det er blant dei unge vaksne vi finn dei høgaste arbeidsløysetala. I aldersgruppa mellom 20 og 25 år er heile 5,7 prosent av arbeidsstyrken heilt utan arbeid. Samla i denne aldersgruppa er 8,7 prosent av arbeidstyrken anten heilt arbeidslause, delvis sysselsette eller i tiltak. Frå og med aldersgruppa 25–29 år fell talet på heilt arbeidslause med alderen, til og med personar i 50-åra. Sett i forhold til storleiken på arbeidsstyrken er det klårt færrast arbeidslause blant 50–åringane, berre 2 prosent av arbeidsstyrken er heilt utan arbeid i denne gruppa.

Figuren viser at det er flest delvis sysselsette i aldersgruppa 25–29 år, 2,1 prosent av arbeidsstyrken er undersysselsett i denne aldersgruppa. Figuren viser og at det relativt sett er flest unge under 20 år på arbeidsmarknadstiltak. Dette skuldast at ungdom er ei prioritert gruppe på tiltak.

Blant personar 60 år og over finn vi fleire heilt arbeidslause enn blant 50–åringane, 3,3 prosent av arbeidsstyrken i 60-åra er heilt utan arbeid.

Figur 5. Langtidsarbeidslause i prosent av arbeidsstyrken etter alder, september 2002.

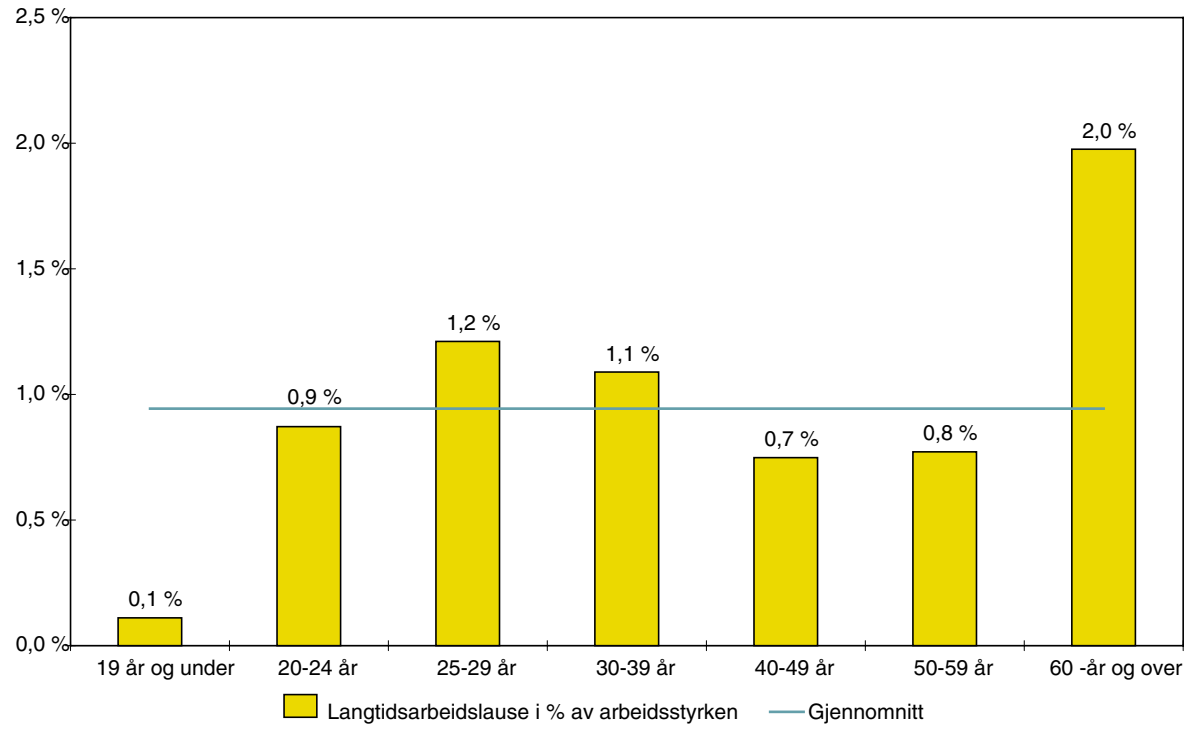

Kjelde : Aetat Arbeidsdirektoratet

I gjennomsnitt var 0,9 prosent av arbeidsstyrken langtidsarbeidslause ved utgangen av september 2002. Det vil seia at dei har hatt ein samanhengande arbeidsløyseperiode på minimum 26 veker. Relativt sett er det flest lantidsarbeidslause blant personar som er 60 år eller eldre, to prosent av arbeidsstyrken i denne aldersgruppa har vore samanhengande arbeidslause i 26 veker eller meir. Det gjeld spesielle reglar for dei eldste arbeidssøkjarane når det gjeld lengd på perioden som arbeidslaus dagpengemottakar. Dette kan forklara det høge nivået på langtidsarbeidslause i denne aldersgruppe.

oppstykka arbeidssøkjarforløp enn eldre. Dei er ei prioritert gruppe når det gjeld arbeidsmarknadstiltak. Unge arbeidssøkjarar sluttar også ofte å melda seg til Aetat etter ei tid, eller dei har hyppige brot i registreringa, dersom dei ikkje får tilbod om arbeid eller tiltak. Ungdom ofte er nykomarar på arbeidsmarknaden og difor ikkje har opparbeid seg rett til dagpengar[1] i like stor grad som eldre.

Figur 5 viser også at det i aldersgruppa 50–59 år er relativt sett færre langtidsarbeidslause enn gjennomsnittleg i arbeidsstyrken. Berre 0,8 prosent av arbeidsstyrken i denne aldersgruppa er lantidsarbeidslause. Langtidsarbeidsløyse er faktisk eit større problem for personar i alderen 25-29 år (1,2 %) og 30-39 år (1,1 %) enn for 50–åringane.

2.3 Yrkesvalhemma

Figur 6. Yrkesvalhemma etter aldersgruppe september 2002, absolutte tal og i prosent av folkemengda.

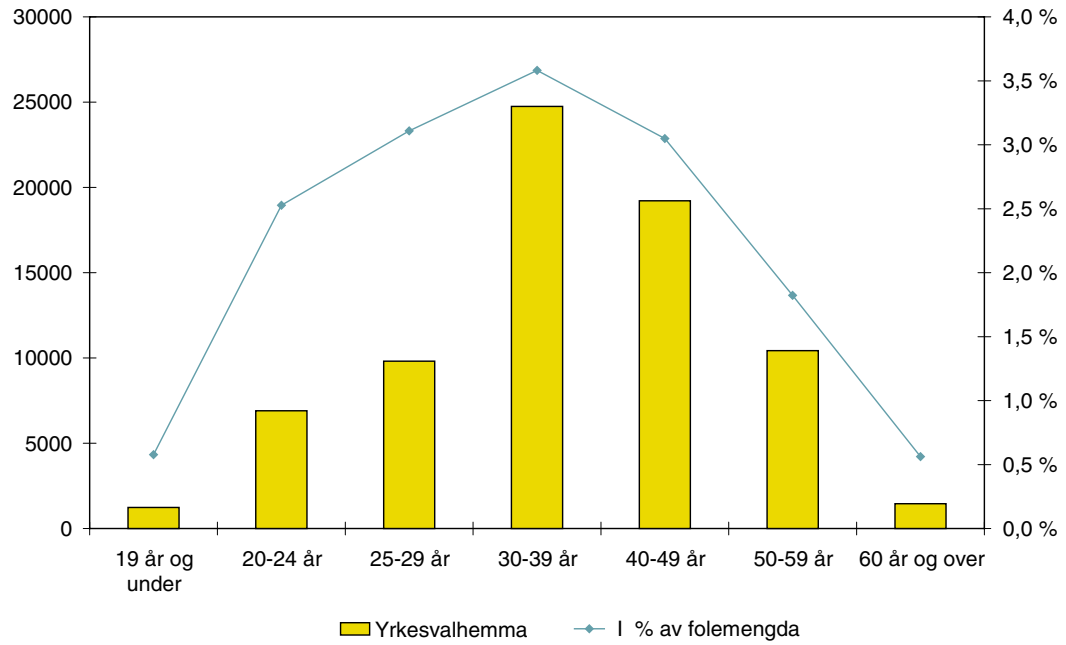

Kjelde: Aetat Arbeidsdirektoratet

Ved utgangen av september 2002 var 2,5 prosent av folkemengda i yrkesaktiv alder yrkesvalhemma. Figur 6 viser at talet på yrkesvalhemma aukar med aukande alder fram til og med trettiåra for så å minka med alderen. Relativt sett er det dobbelt så mange av 30-åringane (3,6 %) som er yrkesvalhemma enn 50-åringane (1,8 %). Blant personar over 60 år er berre 0,6 prosent av folkemengda yrkesvalhemma. Dette skuldast at kostnadene ved å omkvalifisera personar som er 60 år eller eldre blir høge sett i høve til avkastninga i den korte tida dei har igjen til dei når pensjonsalder.

[1] For å ha rett til dagpengar må ein ha fått utbetalt ei løn på minimum 1,25 gonger grunnbeløpet i Folketrygda (per dato tilsvarande kr 67 712) i løpet av siste kalenderår, eventuelt i gjennomsnitt over dei tre siste kalenderår.

2.4 Tilpassing på arbeidsmarknaden etter avslutta arbeidssøkjarperiode

Kjem eldre arbeidssøkjarar i arbeid etter ein periode som arbeidslaus? Alle som har vore registrert som arbeidssøkjarar får tilsendt eit spørjeskjema vel to månader etter at dei sist var registrert hos Aetat, med spørsmål om kva for hovudaktivitet ein har hatt sist veke. Med bakgrunn i arbeidssøkjarane sine eigne svar vert det utarbeidd statistikk over korleis dei tidlegare arbeidssøkjarane tilpassar seg på arbeidsmarknaden. Tabell 1 viser resultatet for tidlegare arbeidssøkjarar basert på innsende svar for 1. halvår 2002.

Tabell 1. Tidlegare ordinære arbeidssøkjarar, status i forhold til arbeidsmarknaden, 1. halvår 2002.

	Under 20 år	20-24 år	25-29 år	30- 39 år	40-49 år	50-59 år	60 år og over	Uansett alder
Arbeid	56 %	68 %	74 %	75 %	79 %	76 %	45 %	72 %
Utdanning	15 %	12 %	6 %	4 %	3 %	1 %	1 %	6 %
Arbeidslaus	17 %	8 %	6 %	6 %	7 %	6 %	6 %	7 %
Sjukmeldt/trygda	3 %	4 %	5 %	7 %	9 %	13 %	42 %	8 %
Anna	9 %	9 %	8 %	7 %	3 %	3 %	6 %	7 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Kjelde: Aetat Arbeidsdirektoratet

Tabell 1 viser at dei fleste tidlegare arbeidssøkjarar i femtiåra kjem i arbeid igjen etter ein periode som arbeidssøkjar, 76 prosent har svara at de er i arbeid. Nest etter personar i 40 åra er det blant 50-åringane vi finn flest som er i arbeid. Blant personar over 60 år er det 46 prosent som svarer at dei er i arbeid. Resultatet for 60-åringane heng saman med at det er særordningar som gir dei eldste i denne gruppa høve til å stå registrert som ledige fram til pensjonsalderen. Tabell 1 gir ein indikator om at alder i seg sjølv ikkje er eit hinder for at arbeidssøkjarar kjem i arbeid.

Tabell 2. Tidlegare yrkesvalhemma, status i forhold til arbeidsmarknaden, 1. halvår 2002.

	Under 20 år	20-24 år	25-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60 år og over	Uansett alder
Arbeid	26 %	43 %	49 %	48 %	44 %	34 %	29 %	43 %
Utdanning	26 %	9 %	9 %	7 %	5 %	2 %	2 %	6 %
Arbeidslaus	27 %	13 %	7 %	6 %	6 %	5 %	6 %	7 %
Sjukmeldt/ med. rehab.	9 %	18 %	20 %	25 %	26 %	27 %	17 %	24 %
Uføre/ Alderspensj.	3 %	6 %	5 %	7 %	11 %	24 %	39 %	12 %
Anna	8 %	12 %	10 %	8 %	7 %	8 %	7 %	8 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Kjelde : Aetat Arbeidsdirektoratet

Tabell 2 viser tilsvarande tidlegare yrkesvalhemma si tilpassing på arbeidsmarknaden. I gjennomsnitt svarer 43 prosent av dei yrkesvalhemma at dei er i arbeid. 34 prosent av dei yrkesvalhemma 50-åringane er i arbeid, det same gjeld 29 prosent av 60-åringane. Prosentdelen som svarer at dei er uføretrygda aukar med alderen, 24 prosent av 50-åringane og 39 prosent av 60-åringane svarer at dei er uføre eller alderstrygda. Dette må sjåast i samanheng med kravet om at attføring skal vera prøvd før uføretrygd. Tabell 2 viser at eldre arbeidssøkjarar som har vore yrkesvalhemma, kjem noko sjeldnare i arbeid enn yngre yrkesvalhemma. Når vi samanliknar tabell 1 og tabell 2, ser det ut som at høg alder i seg sjølv ikkje er eit hinder for å koma tilbake til arbeidslivet, men at alder kombinert med dårleg helse er eit større problem.

3 Yrkeshemmede på skoletiltak – kommer de i arbeid?

Aetat har som målsetning å øke tilgangen på arbeidskraft og å motvirke avgangen fra arbeidsstyrken. Et sentralt ledd i dette arbeidet er kvalifisering av yrkeshemmede arbeidssøkere gjennom tilbud om arbeidssmarkedsdtiltak. Et tilpasset tiltaksløp vil øke restarbeidsevnen hos yrkeshemmede arbeidssøkere, og dermed også øke sannsynligheten for at denne gruppen vender tilbake til arbeidslivet.

Skolegang (finansiert over kap. 2543 i statsbudsjettet) er et viktig tilbud innenfor Aetats tiltaksspekter. I løpet av 2001 deltok 41 prosent av alle yrkeshemmede arbeidssøkere på slike skoletiltak. Samlede utgifter utgjorde i samme år 723 mill. kroner.

Over halvparten av yrkeshemmede i skolegang rapporterer at de etter bistand fra Aetat er i heltids eller deltidsarbeid. Dette er noe høyere enn for yrkeshemmede totalt.

Yrkeshemmede arbeidssøkere som etter bistand fra Aetat blir uføretrygdede, sykmeldte eller går til medisinsk rehabilitering vil midlertidig eller varig forbli utenfor arbeidsstyrken. Etter bistand fra Aetat er det færre yrkeshemmede med deltagelse på skoletiltak som oppgir at de er sykmeldte, i medisinsk rehabilitering eller uføretrygdede sammenlignet med yrkeshemmede totalt.

Menn som er yrkeshemmede og samtidig i skoletiltak blir i større grad enn kvinner ansatt i heltidsarbeid etter bistand fra Aetat. På den andre side er det vanligere at kvinner kommer i deltidsarbeid enn menn. Dette er for øvrig i tråd med sysselsettingsmønsteret ellers.

Yrkeshemmede med deltagelse på skoletiltak i alderen 30 til 49 år kommer i større grad i arbeid etter avsluttet attføring enn andre aldersgrupper. Også yrkeshemmede i skolegang i de yngre aldersgruppene ser ut til å komme inn på arbeidsmarkedet etter bistand fra Aetat. Det er imidlertid en del personer som innenfor denne gruppen velger å fortsette i skolegang etter avsluttet bistand fra Aetat. Sammenlignet med aldersgruppen 30-49 år, har personer over 50 år noe større vanskeligheter med å komme i arbeid etter avsluttet attføring. I den sammenheng må det påpekes at yrkeshemmede over 50 år generelt har vanskelig for å vende tilbake i arbeid etter et attføringsløp. Yrkeshemmede i alderen 50 til 59 år som har deltatt på skoletiltak skiller seg imidlertid ut fra jevnaldrede yrkeshemmede ved at en større andel finner arbeid etter bistand fra Aetat. Det er en stor andel i av personer over 60 som går til uførepensjon, blir sykemeldte eller er i medisinsk rehabilitering etter avsluttet skolegang og attføringsløp hos Aetat.

3.1 Innledning

Analysen belyser i hvilken grad yrkeshemmede arbeidssøkere som har deltatt på skoletiltak kommer i arbeid etter endt skolegang. En kobling mellom Aetats registerdata og opplysninger fra Aetats sluttmeldekort viser at 52 prosent av yrkeshemmede arbeidssøkere på skoletiltak kommer i jobb. Av yrkeshemmede totalt er tilsvarende andel 45 prosent.

Tallmaterialet kan ikke belyse om dette innebærer at Aetat burde tilby flere eller færre skoletiltak. Dette har sammenheng med at yrkeshemmede som tilbys skolegang i utgangspunktet kan ha en annen forutsetning for å få arbeid enn øvrige yrkeshemmede arbeidssøkere. Det er vanskelig å justere for slike seleksjonsmekanismer, noe som det heller ikke er gjort forsøk på i denne artikkelen.

Det er likevel slik at målsetningen med et attføringstiltak er å øke personens restarbeidsevne. Dette vil forbedre sannsynligheten for å vende tilbake til arbeidslivet. Vi

presenterer derfor statistikk som belyser i hvilken grad yrkeshemmede deltagere på skoletiltak vender tilbake til arbeidslivet.

3.2 Metode

Besvarelsene av sluttmeldekortet[2] er koblet til opplysninger fra Aetats systemer. Disse inneholder tiltaksdeltakelse på skolegang, kjønn og alder. Dette tallmaterialet er grunnlaget for figurene og tabellene under.

Tabellene og figurene under viser kun andel av yrkeshemmede som etter endt attføringsløp kommer i arbeid, søker uførepensjon, blir sykemeldt, fortsetter skole osv. Ettersom en del arbeidssøkere ikke sender inn sluttmeldekort har ikke Aetat uttømmende opplysninger om arbeidssøkernes status etter avgang fra Aetat. Derfor inneholder ikke analysen absolutte størrelser.

Det er imidlertid nyttig å knytte nevnte andeler til noen absolutte størrelser. I 2000 avsluttet 12.100 yrkeshemmede med deltakelse på skoletiltak sine attføringsløp.

Tabell 1. Antall yrkeshemmede som har gått i avgang fra Aetat.

	2000	2001
Yrkeshemmede i skoletiltak	10800	-
Yrkeshemmede totalt	29600	30600

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet

3.3 Hvem er yrkeshemmet arbeidssøker?

En person som har fått varig nedsatt arbeidsevne blir i Aetat registrert som yrkeshemmet arbeidssøker. Vurderingen om en person har fått nedsatt arbeidsevne tas i de fleste tilfeller av en lege. En skade eller sykdom inntreffer som regel før personen melder seg hos Aetat. Derfor vil yrkeshemmede arbeidssøkere som oftest være registrert som yrkeshemmet den største delen av et forløp i Aetat.[3] Etter fullført arbeidsmarkedstiltak vil imidlertid yrkeshemmede arbeidssøkere få endret arbeidssøkerstatus til helt ledige arbeidssøkere eller delvis sysselsatte. Arbeissøkerstatus som yrkeshemmet ved avgangstidspunktet er derfor ikke en passende definisjon på det som i denne sammenhengen menes med yrkeshemmet arbeidssøker. Vi har valgt å definere yrkeshemmede som personer som har vært registrert som yrkeshemmet i løpet av de siste 2 år.

3.4 Skoletiltak for yrkeshemmede arbeidssøkere

Aetat har et bredt tiltaksspekter som benyttes i forbindelse med omskolering av yrkeshemmede arbeidssøkere i yrkesrettet attføring. Offentlig finansiering av skolegang til arbeidssøkere på attføring er et arbeidsmarkedstiltak innenfor dette spekteret. Dette tiltaket finansieres over kapittel 2543 i statsbudsjettet.

Det var i løpet av 2001 registrert 97.900 personer som yrkeshemmede arbeidssøkere. I samme periode var deltok 40.200 personer på skoletiltak, dvs en andel på 41 prosent. I

[2] For nærmere beskrivelse av sluttmeldekortet vises det til eget avsnitt innledningsvis i rapporten.
[3] I denne artikkelen er det mest hensiktsmessig å dele opp arbeidssøkerforløp hos hver person. Det siste forløpet er valgt i de tilfeller der det er flere forløp tilknyttet en person. I artikkelen "Gjengangere i blant arbeidssøkere i Aetat", som er publisert i denne rapporten, er forløpene som arbeidssøker slått sammen. Denne analysen viser at i de tilfellene der en arbeidssøker har vært registrert som yrkeshemmet er det ikke nødvendigvis slik at personen har vært yrkeshemmet i hovedtyngden av den samlede perioden som arbeidssøker.

2001 betalte Aetat 723 mill. kroner i utgifter til skolegang. I dette er ikke medregnet penger til daglige utgifter (livsoppholdsytelse) eller kostnader i forbindelse med andre attføringsstønader.

I følge Folketrygdeloven skal skoletiltaket være både hensiktsmessig og nødvendig i forhold til arbeidssøkerens tidligere kvalifikasjoner, lyte/skade/sykdom og muligheter for å komme i arbeid. Variasjonen i typer skoleløp er derfor stor, både i forhold til lengde og fagretning. For eksempel finansierer Aetat 3 måneders innføringskurs i regnskap eller kurs som gir rett til lastebilsertifikat, men også utdannelse på universitetet som strekker seg over flere år.

Det er vanskelig å gjøre analyser som belyser hvor godt et kurs er egnet for den enkelte arbeidssøker. Dette ansvaret ligger hos den enkelte saksbehandler i Aetat. Det foreligger heller ikke tallmateriale som viser fagretning på kurs/utdanning. Den videre analysen tar derfor ikke sikte på å belyse denne problematikken.

En person som er registrert som yrkeshemmet hos Aetat kan delta på flere typer tiltak i tillegg til skolegang. Deltagelsen kan finne sted både før og etter et eventuelt skoleløp. Av denne grunn er det ikke opplagt hvordan analysen bør skille deltagere på skoletiltak fra deltagere på øvrige tiltak. Vi har valgt å definere personer som var på skoleløp i perioden januar 2000 til august 2002 som grunnlag for tiltaksdeltagere på skole. Dette er en vid definisjon ettersom den innlemmer samtlige personer som på et eller annet tidspunkt har vært tilknyttet et skoleløp de siste 2 og et halvt årene. I denne sammenheng er det verdt å merke seg to forhold. For det første vil personer som ikke fullførte kurs/utdanning inngå i dette datagrunnlaget. Opplysninger om fullført kurs/utdanning blir i denne sammenheng ikke registrert i Aetats saksbehandlingssystemer. For det andre har vi i analysen ikke satt noe krav til minimums skolelengde. I prinsippet vil derfor en person med 1 måned varighet registreres som tiltaksdeltager på skolegang, dette selv om personen har vært på andre tiltak betydelig lenger. På den andre side kan definisjonen av deltagere på skolegang betraktes som snever i den forstand at personer som i dag er registrert som yrkeshemmet arbeidssøker, med et avsluttet skoleløp før januar 2000, ikke inngår i datagrunnlaget for tiltaksdeltagere på skole.

Aetats sluttmeldekort
Tidligere registrerte hos Aetat vil 2 måneder etter avgang motta sluttmeldekort. Personen oppgir nåværende status i arbeidsmarkedet. Dette statistikkgrunnlaget kan derfor belyse andelen personer som går tilbake i jobb, eventuelt andelen som forsvinner ut av arbeidsstyrken.

I perioden fra sluttmeldekortet ble innført, mai 2001, og tom august 2002 har omtrent 60 prosent av arbeidssøkere i avgang besvart sluttmeldekortet. Det forutsettes det at de resterende 40 prosentene ikke skiller seg vesentlig fra de som besvarer sluttmeldekortet.

Det kan imidlertid tenkes at en del personer ikke ønsker å oppgi at de fremdeles er uten arbeid, og derfor ikke ønsker å besvare sluttmeldekortet. I et slikt tilfelle vil den følgende analysen overvurdere andelen personer som finner jobb etter de har vert innom Aetat. Aetat har imidlertid ikke noe tallgrunnlag som belyser denne problemstillingen.

Besvarelsene av sluttmeldekortet er i de følgende analysene koblet til registeropplysninger i Aetats systemer.

Nytt saksbehandlingssystem
Aetat innførte i mai 2002 et nytt saksbehandlingssystem, ARENA. Det har derfor vært nødvendig å koble opplysninger som er registrert i Arena med opplysninger fra forgjengeren, TOTAL-systemet. TOTAL-systemet besto blant annet av delsystemene SOFATT og SOFIA. Personopplysninger som kjønn og alder og er hentet fra SOFATT, mens opplysninger om utbetalinger er hentet fra SOFIA. I perioden før mai 2001 er en person definert som tiltaksdeltager på skolegang dersom Aetat har betalt ut attføringsstønader til skolegang. I den etterfølgende periode er tiltaksdetagelse på skolegang knyttet til vedtak om skolegang og utbetalinger til attføringsstønader til skolegang. Vi mener bruddet er av liten betydning. Tallene på personer på skolegang er fremskaffet i anledning av denne analysen. Derfor vil de også kunne avvike noe fra tilsvarende tall som tidligere hentet fra Aetats registerdata.

3.5 Yrkeshemmede på skolegang etter endt bistand fra Aetat

Av alle yrkeshemmede som sendte inn sluttmeldekort i perioden fra mai 2001 til august 2002 hadde 36 prosent vært tilknyttet et kortere eller lengre skoleløp. Av disse personene oppga 52 prosent at de enten er i heltids- eller deltidsarbeid. Tilsvarende andel for samtlige yrkeshemmede i avgang var 45 prosent.

De fleste yrkeshemmede med deltagelse på skoletiltak kommer i heltidsarbeid. Denne andelen utgjør 41 prosent av alle yrkeshemmede i skolegang. For yrkeshemmede totalt er denne andelen 32 prosent.

Det må forventes at en del yrkeshemmede arbeidssøkere ikke vender tilbake til arbeidslivet. Yrkeshemmede arbeidssøkere som etter bistand fra Aetat søker uføretrygd vil i de fleste tilfellene forbli utenfor arbeidsstyrken. Denne andelen utgjør 11 prosent av yrkeshemmede arbeidssøkere totalt. For yrkeshemmede med deltakelse på skoletiltak er det bare 5 prosent som søker uførepensjon.

Av de yrkeshemmede som har deltatt på skoletiltak oppgir 22 prosent at de enten er sykemeldte eller på medisinsk rehabilitering etter bistand fra Aetat. Tilsvarende andel for yrkeshemmede totalt er 25 prosent. Aetat har ikke opplysninger som belyser i hvilken grad personer med overgang til sykemeldt eller medisinsk rehabilitering på nytt ønsker bistand fra Aetat eller vender tilbake til arbeidslivet. Det er imidlertid grunn til å tro at attføringsløpet har bidratt til å øke personens restarbeidsevne. Dette kan innebære at noen som oppgir sykemeldt/rehabilitering kan komme på et senere tidspunkt.

De fleste yrkeshemmede på skolegang avslutter skoleløpet samtidig som Aetat slutter å finansiere skoleløpet. I noen tilfeller inngår Aetat avtale med arbeidssøker om delfinansiering av utdanning/kurs. Aetat finansierer en periode med skolegang, mot at arbeidssøkeren selv finansierer en periode. I et slikt tilfelle vil arbeidssøkeren være registrert hos Aetat inntil hele skoleløpet er avsluttet, også den egenfinansierte perioden. At en såpass stor andel som 9 prosent av yrkeshemmede med skolegang fortsetter i skolegang etter attføringsløpet må bety at det er en del personer som ønsker skolegang ut over det Aetat tilbyr. For alle yrkeshemmede i avgang begynner 5 prosent på skole på eget initiativ.

Figur 1. Yrkeshemmede arbeidssøkere i skolegang. Personer som var i avgang f.o.m. mai 2001 t.o.m. august 2002, fordelt etter avgangsårsak.

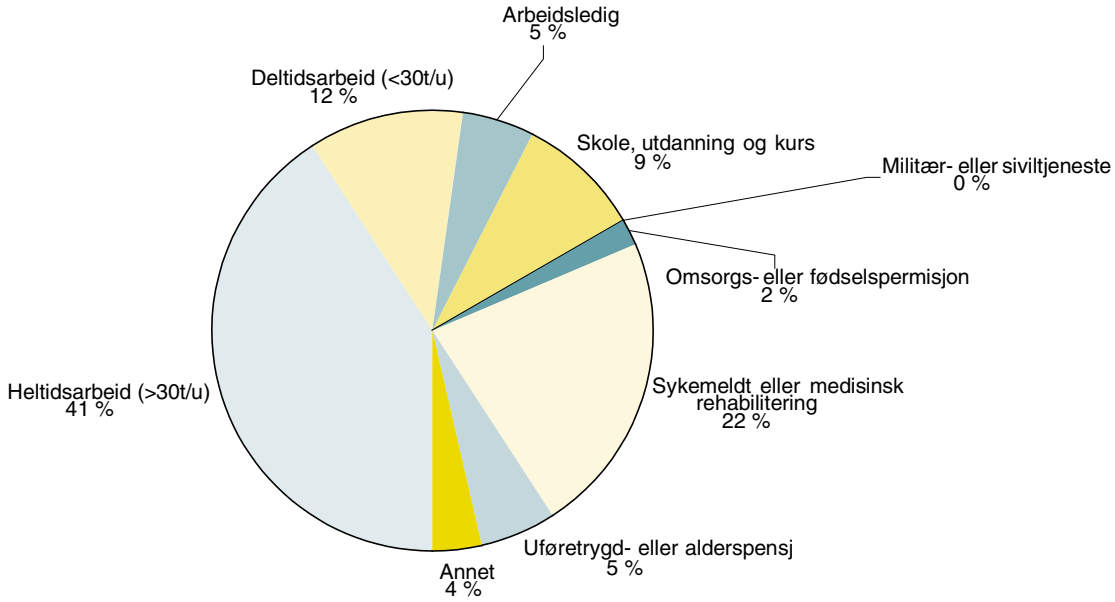

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet

Figur 2. Yrkeshemmede arbeidssøkere totalt. Personer som var i avgang fom mai 2001 tom august 2002, fordelt etter avgangsårsak.

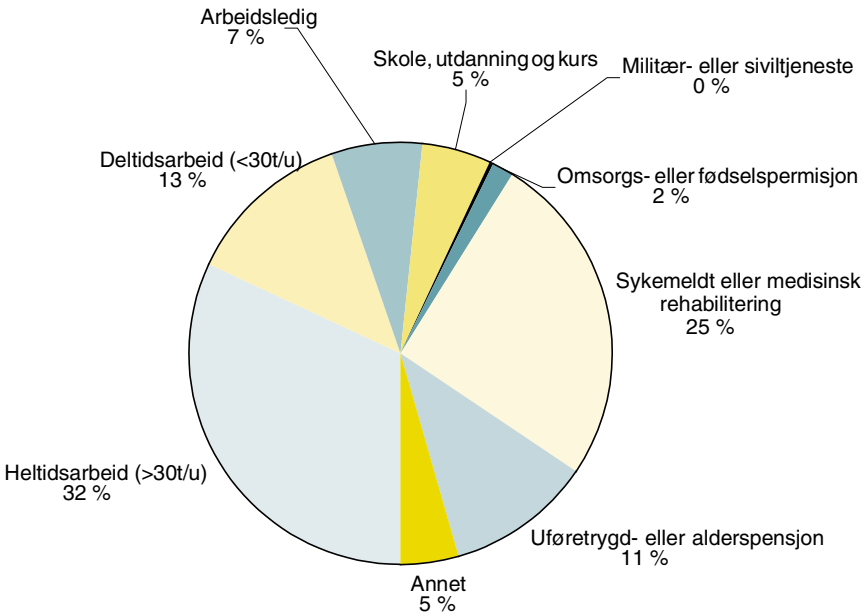

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet

3.6 Liten variasjon i kjønnsfordelingen

Avgangsårsak for yrkeshemmede på skoletiltak fordelt på kvinner og menn viser relativt små forskjeller. Det er en litt høyere andel menn (53 prosent) enn kvinner (51 prosent) som begynner i arbeid etter bistand fra Aetat.

Det er imidlertid store variasjoner mellom kvinner og menn når det gjelder andel som går til heltidsarbeid og deltidsarbeid. Det er 47 prosent av yrkeshemmede menn på skoletiltak som får heltidsarbeid etter bistand fra Aetat. Tilsvarende andel for kvinner er 35 prosent. Det er god grunn til å tro at denne ubalansen er uavhengig av skolegang. Forskjellen mellom kvinner og menn når det gjelder avgang til heltids- /deltidsarbeid må ses i sammenheng med at deltidsarbeid er langt vanligere for kvinner enn menn.

Av yrkeshemmede menn i avgang etter skolegang er det 7 prosent som blir arbeidsledige. Tilsvarende andel for kvinner er 4 prosent.

Figur 3. Yrkeshemmede arbeidssøkere i skolegang. Personer som var i avgang i perioden fom mai 2001 tom august, fordelt etter avgangsårsak. Menn.

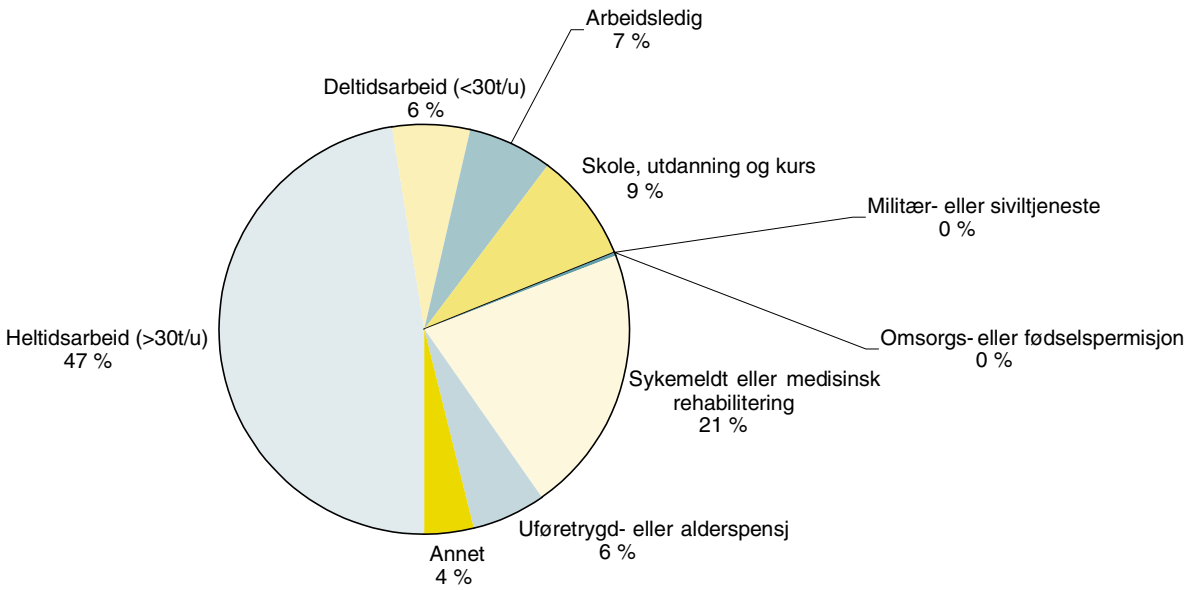

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet

Figur 4. Yrkeshemmede arbeidssøkere i skolegang. Personer som var i avgang i perioden fom mai 2001 tom august, fordelt etter avgangsårsak. Kvinner.

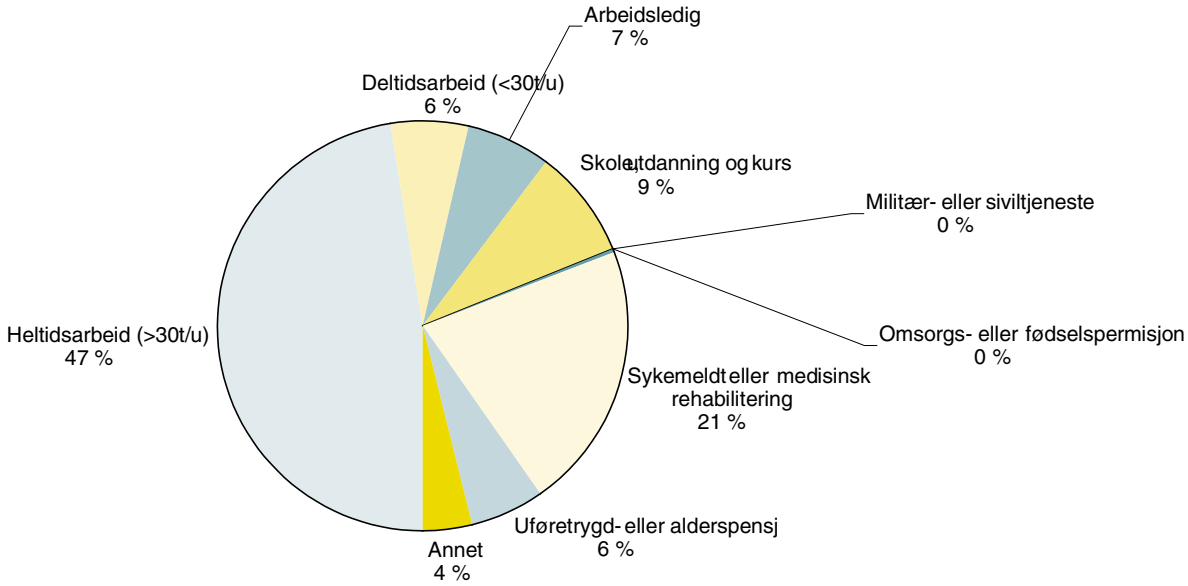

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet

3.7 Størst andel personer i alderen 30 til 49 år i arbeid etter skolegang

Av yrkeshemmede med skolegang i alderen 30 til 49 år er det 54 prosent som begynner i heltidsarbeid eller deltidsarbeid etter endt bistand fra Aetat. Tilsvarende andel for personer mellom 25 og 29 år er 52 prosent.

Tallmaterialet viser at yrkeshemmede i aldersgruppen 50 til 59 år har litt større vanskeligheter for å komme i arbeid etter bistand fra Aetat enn personer mellom 30 til 49 år. Av yrkeshemmede i skolegang i denne aldersgruppen er det 49 prosent som begynner i arbeid. Blant yrkeshemmede totalt i alderen 50 til 59 år er tilsvarende andel 36 prosent. Dette tyder på at det er en relativt stor andel yrkeshemmede i skolegang i alderen 50 til 59 som går ut i arbeid etter endt attføringsløp. Det er likevel flere i denne aldersgruppen som går til uførepensjon og sykemelding/medisinsk rehabilitering (37 prosent) enn det som er vanlig for yrkeshemmede med skolegang totalt (28 prosent).

Når det gjelder den eldste aldersgruppen, 60 år og over oppgir 34 prosent at de kommer i arbeid. Tallgrunnlaget er spinkelt, noe som medfører en viss usikkerhet. Ikke overraskende finner vi likevel en veldig stor andel (54 prosent) i denne gruppen med overgang til uførepensjon/alderspensjon eller sykepenger/medisinsk rehabilitering.

Av yrkeshemmede med skolegang aldersgruppen 20 og 24 år er det 46 prosent som begynner i arbeid etter endt attføringsløp. Denne relativt moderate andelen må ses i sammenheng med en høy andel (14 prosent) personer innenfor denne aldersgruppen fortsetter skolegang etter bistand fra Aetat. Til sammenligning er dette en høyere andel enn det som er tilfellet for yrkeshemmede med skolegang totalt (9 prosent).

Den yngste aldersgruppen, personer under 19 år, omfatter så få personer at vi valgt å ikke presentere tall for denne gruppen.

Figur 5. Andel yrkeshemmede arbeidssøkere i skolgang som etter bistand fra Aetat er helt eller delvis i arbeid, fordelt etter alder.

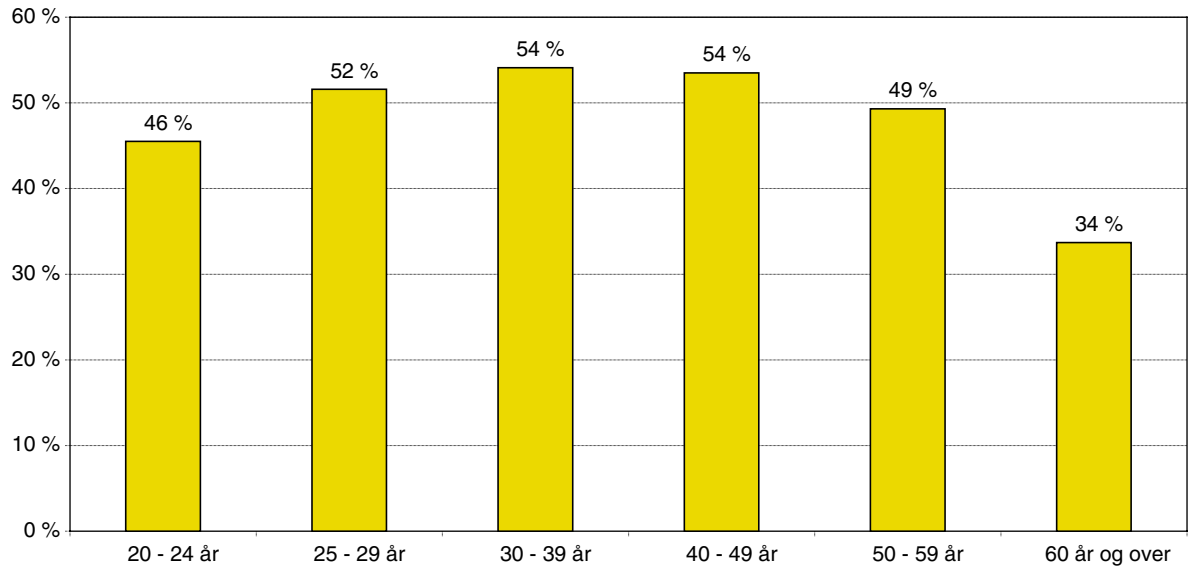

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet

Vedlegg

Tabell 2. Yrkeshemmede arbeidssøkere som var i avgang i perioden mai 2001 t.o.m. august 2002, fordelt etter avgangsårsak.

	Andel av alle yrkeshemmede på skolegang	Andel av alle yrkeshemmede
Heltidsarbeid (>30t/u)	40,7 %	31,9 %
Deltidsarbeid (<30t/u)	11,5 %	12,6 %
Arbeidsledig	5,1 %	7,1 %
Skole, utdanning og kurs	9,1 %	5,3 %
Militær- eller siviltjeneste	0,1 %	0,2 %
Omsorgs- eller fødselspermisjon	2,1 %	1,8 %
Sykemeldt eller medisinsk rehabilitering	22,1 %	25,4 %
Uføretrygd- eller alderspensj.	5,4 %	11,0 %
Annet	3,7 %	4,5 %
Totalt	100,0 %	100,0 %

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet

Tabell 3. Yrkeshemmede arbeidssøkere som var i avgang i perioden mai 2001 tom august 2002, fordelt etter avgangsårsak. Menn.

	Andel av alle yrkeshemmede på skolegang	Andel av alle yrkeshemmede
Heltidsarbeid (>30t/u)	47,4 %	38,3 %
Deltidsarbeid (<30t/u)	6,1 %	7,4 %
Arbeidsledig	6,8 %	9,0 %
Skole, utdanning og kurs	8,5 %	5,2 %
Militær- eller siviltjeneste	0,2 %	0,4 %
Omsorgs- eller fødselspermisjon	0,1 %	0,2 %
Sykemeldt eller medisinsk rehabilitering	21,2 %	24,0 %
Uføretrygd- eller alderspensj.	5,8 %	11,3 %
Annet	3,9 %	4,2 %
Totalt	100,0 %	100,0 %

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet

Tabell 4. Yrkeshemmede arbeidssøkere som var i avgang i perioden mai 2001 tom august 2002, fordelt etter avgangsårsak. Kvinner.

	Andel av alle yrkeshemmede på skolegang	Andel av alle yrkeshemmede
Heltidsarbeid (>30t/u)	34,5 %	25,3 %
Deltidsarbeid (<30t/u)	16,6 %	18,0 %
Arbeidsledig	3,6 %	5,1 %
Skole, utdanning og kurs	9,6 %	5,4 %
Militær- eller siviltjeneste	0,1 %	0,1 %
Omsorgs- eller fødselspermisjon	3,9 %	3,5 %
Sykemeldt eller medisinsk rehabilitering	22,9 %	27,0 %
Uføretrygd- eller alderspensj.	5,0 %	10,8 %
Annet	3,6 %	4,9 %
Totalt	100,0 %	100,0 %

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet

Tabell 5. Andel yrkeshemmede arbeidssøkere som etter avgang er helt eller delvis i arbeid, fordelt etter alder.

	Yrkeshemmede på skolegang	Yrkeshemmede i alt
19 år og under	13,3 %	21,4 %
20-24 år	45,5 %	39,6 %
25-29 år	51,6 %	50,1 %
30-39 år	54,1 %	49,8 %
40-49 år	53,5 %	46,6 %
50-59 år	49,3 %	36,3 %
60 år og over	33,7 %	25,8 %
Totalt	52,2 %	44,5 %

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet

4 Gjengangere blant arbeidssøkere registrert hos Aetat

Mange av arbeidssøkerne som melder seg ved Aetat har også stått tilmeldt Aetat tidligere, såkalte gjengangere. Tilgangen av arbeidssøkere var 114.300 personer i 1. halvår 2001, hvorav 12.800 var yrkeshemmede. 64 prosent av arbeidssøkerne hadde også vært registrert som arbeidssøker i løpet av perioden 1996-2001. Andelen gjengangere er den samme for ordinære arbeidssøkere og yrkeshemmede.

Gjengangerne blant ordinære arbeidssøkerne hadde i gjennomsnitt bak seg vel ett år som ordinære arbeidssøkere i løpet av perioden 1996-2001. Tilsvarende tall for de yrkeshemmede var 1 ½ år. Om lag 40 prosent av gjengangerne hadde vært arbeidssøker i kortere tid enn ett år i løpet av denne 6-årsperioden, mens om lag en av fem gjengangere hadde vært arbeidssøker lengre enn to år i løpet av samme periode.

Over halvparten av nymeldte yrkeshemmede hadde vært ordinære arbeidssøkere tidligere, mens i underkant av 30 prosent av de nymeldte yrkeshemmede også hadde vært yrkeshemmede arbeidssøkere tidligere. Dette viser at de fleste nymeldte yrkeshemmede tidligere har hatt behov for bistand fra Aetat.

Akershus og Oslo er de fylkene med lavest andel gjengangere. Finnmark, Nordland og Nord-Trøndelag hadde den høyeste andelen av gjengangerne. Andelen gjengangere er omtrent lik for kvinner og menn innen alle aldersgrupper. Aldersgruppene 20-39 år har høyest andel gjengangere. Andelen gjengangere er høyest blant personer med lavt utdanningsnivå, og fallende med stigende utdanningsnivå.

Blant ordinære arbeidssøkere er andelen gjengangere høyest for personer med bakgrunn fra transportarbeid, bygge- og anleggsarbeid og helse, pleie og omsorg og lavest blant personer med bakgrunn fra administrativt og humanistisk arbeid og naturvitenskapelige yrker. For yrkeshemmede er andelen gjengangere høyest blant arbeidssøkere med bakgrunn fra handelsarbeid og industriarbeid og lavest innen administrativt og humanistisk arbeid og undervisningsarbeid.

Høy ledighet trekker i seg selv i retning av en høy andel gjengangere da risikoen for å bli arbeidssøker gjentatte ganger øker. Samtidig trekker en økning i ledighetsnivået i retning av at nye arbeidssøkergrupper kommer til slik at andelen gjengangere går ned. Dette forklarer delvis variasjonene i andelen gjengangere mellom arbeidssøkergrupper.

4.1 Innledning

Mange av arbeidssøkerne som melder seg ved Aetat har også stått tilmeldt Aetat tidligere. I denne artikkelen vil vi se på hvor stor andel av de arbeidssøkerne som meldte seg som nye arbeidssøkere ved Aetat i 1. halvår i 2002 også har vært arbeidssøker i løpet av perioden 1996-2001. Vi definerer dette som gjengangere. Vi ser videre på om det er forskjeller på andelen gjengangere mellom ulike aldersgrupper, kjønn, alder, yrke, utdanning og fylke.

4.2 Metoder

Fokuset i artikkelen er på hvor stor andel av arbeidssøkerne som var i tilgang 1. halvår 2002 som også hadde vært arbeidssøker i løpet av perioden 1996-2001.

Tilgangen av arbeidssøkere i denne artikkelen bygger på en definisjon av arbeidssøkere som ikke hadde vært registrert ved Aetat de tre foregående månedene. Definisjonen som vanligvis brukes i Aetat er arbeidssøkere som ikke har vært registrert ved Aetat i løpet av

den siste måneden. Kriteriet for å bli regnet som nyregistrert arbeidssøker i denne artikkelen er noe strengere. Dette fordi det i denne problemstillingen ikke er hensiktsmessig å se på personer som kommer tilbake til Aetat etter å ha hatt et mer kortvarig avbrudd fra ledighet.

Om arbeidssøkeren defineres som ordinær arbeidssøker eller yrkeshemmet avgjøres av hvilken av disse to statusene arbeidssøkeren har på tilgangstidspunktet.

Ordinære arbeidssøkere er fellesbetegnelsen for helt ledige, delvis sysselsatte arbeidssøkere og ordinære tiltaksdeltakere.

I artikkelen ser vi kun på yrkeshemmede og ordinære arbeidssøkere i alt. Dette har sammenheng med at ordinære tiltaksdeltakere og delvis sysselsatte arbeidssøkere i liten grad ble registrert med disse statusene som første status etter tilgang.

4.3 Totalt antall gjengangere

Tilgangen av arbeidssøkere var 114.300 personer i 1. halvår 2002, hvorav 12.800 var yrkeshemmede. 64 prosent av disse arbeidssøkerne hadde vært registrert som arbeidssøker i løpet av perioden 1996-2001. Dette viser at nesten to tredjedeler av nytilgangen av arbeidssøkere er gjengangere, se figur 1. Andelen gjengangere er den samme for ordinære arbeidssøkere og yrkeshemmede.

I gjennomsnitt hadde gjengangerne blant ordinære arbeidssøkerne bak seg 396 dager som ordinær arbeidssøkere i løpet av perioden 1996-2001. Tilsvarende tall for de yrkeshemmede var 560 dager. Om lag 40 prosent av gjengangerne hadde vært arbeidssøker i kortere tid enn seks måneder i løpet av perioden 1996-2001, mens om lag en av fem gjengangerne hadde vært arbeidssøker lengre enn to år i løpet av samme periode, se figur 2.

Over halvparten av de yrkeshemmede hadde vært ordinære arbeidssøkere tidligere. Dette viser at de aller fleste som er i tilgang arbeidssøkere som yrkeshemmede tidligere har hatt behov for bistand fra Aetat. Disse hadde i gjennomsnitt bak seg 350 dager som ordinære arbeidssøkere i løpet av perioden 1996-2001. Dette er omtrent den samme gjennomsnittlige varigheten som for ordinære arbeidssøkere som hadde vært arbeidssøkere tidligere.

I underkant av 30 prosent av de yrkeshemmede i tilgang hadde vært yrkeshemmede arbeidssøkere tidligere. Disse hadde i gjennomsnitt vært yrkeshemmet i 577 dager. Lengre varighet blant yrkeshemmede enn blant ordinære arbeidssøkere må sees i sammenheng med at yrkeshemmede oftere deltar på lengre attføringstiltak med sikte på å vende tilbake til arbeidslivet.

Kun 7 prosent av de som er i tilgang som ordinære arbeidssøker har vært yrkeshemmet i løpet av foregående 6-årsperiode. Den gjennomsnittlige tidligere varigheten som yrkeshemmet for denne gruppen var 516 dager.

Figur 1. Andelen av arbeidssøkere som var i tilgang 1. halvår 2002 som har vært hhv. yrkeshemmet arbeidssøker, ordinær arbeidssøker og yrkeshemmet og/eller ordinær arbeidssøker i løpet av perioden 1996-2001. Fordelt på arbeidssøkerstatus på tilgangstidspunktet i 1. halvår 2001.

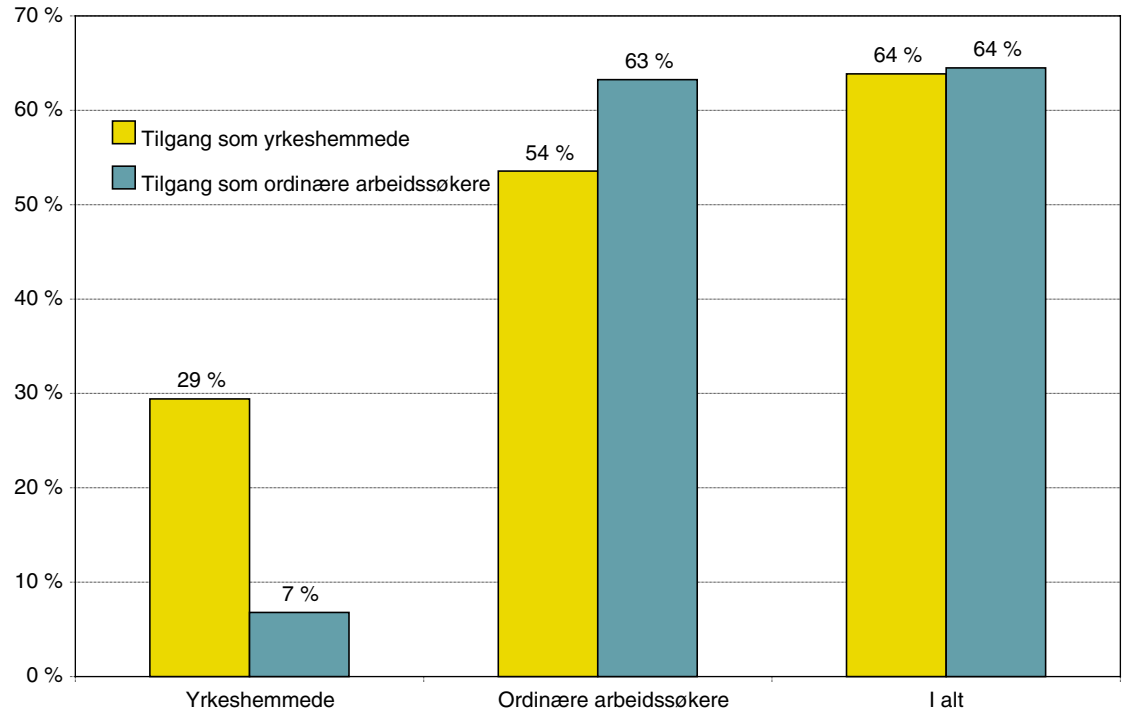

Kilde:Aetat Arbeidsdirektoratet

Figur 2. Nytilmeldte gjengangere 1. halvår 2001 fordelt etter varighet som arbeidssøkere i perioden 1996-2001 og arbeidssøkerstatus på tilgangstidspunktet.

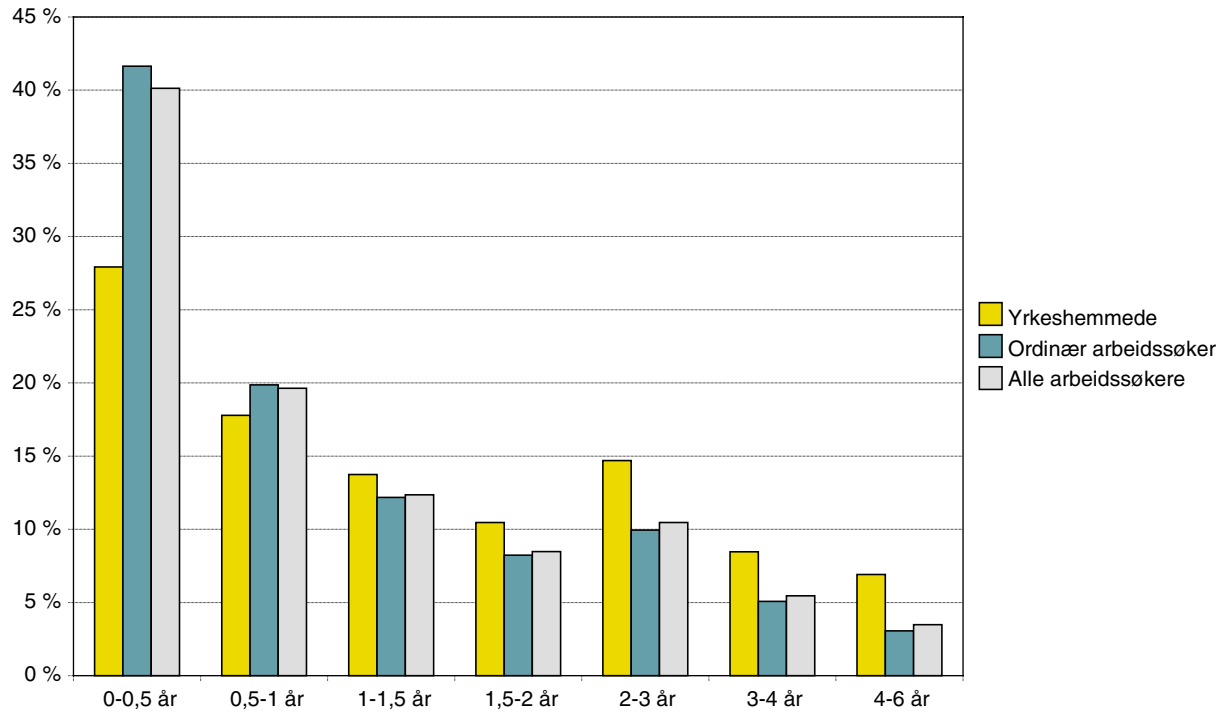

Kilde:Aetat Arbeidsdirektoratet

En alternativ måte å regne andel gjengangere på er å se på antall arbeidssøkere i beholdningen av antall arbeidssøkere på ett gitt tidspunkt. Dette sier mer om de personene som Aetat til ett hvert tidspunkt jobber med. Vi har undersøkt antall arbeidssøkere ved utgangen av 2001 og funnet at hele 80 prosent av disse hadde vært registrert som arbeidssøker i løpet av perioden 1996-2000. Dette bekrefter at det er mange gjengangere i Aetats registre.

I resten av denne artikkelen vil vi kun se på arbeidssøkere som var i tilgang i 1. halvår 2002.

4.4 Gjengangere fordelt på fylker

Akershus og Oslo er de fylkene med lavest andel gjengangere, se figur 3.
Dette må blant annet sees i sammenheng med at disse fylkene har hatt sterk økning i ledigheten det siste året. Et konjunkturelt tilbakeslag på arbeidsmarkedet vil ofte innebære at arbeidstakere med et stabilt sysselsettingsforhold blir rammet av ledighet. Akershus har også et lavt ledighetsnivå, noe som reduserer risikoen ytterligere for at man blir registrert som arbeidssøker gjentatte ganger. Lavt ledighetsnivå og betydelig stigning i ledigheten det siste året kan også forklare en forholdsvis lav andel gjengangere i Buskerud og Sogn og Fjordane.

Figur 3. Andelen av arbeidssøkerne som var i tilgang 1. halvår 2002 som også hadde vært registrert som arbeidssøker i løpet av perioden 1996-2001. Fordelt på fylker.

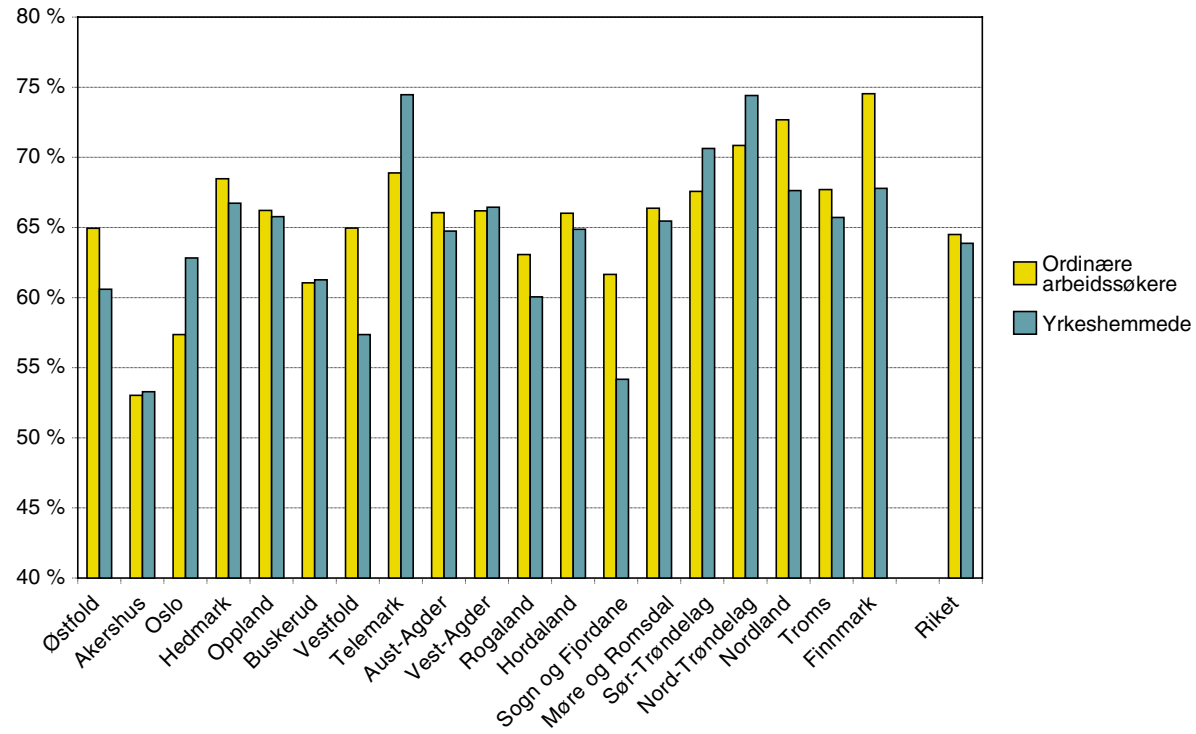

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet

4.5 Gjengangere fordelt på alder og kjønn

Figur 4 viser at andelen av ordinære arbeidssøkere[4] i tilgang som er gjengangere er omtrent lik for kvinner og menn innen alle aldersgrupper. Andelen gjengangere er høyest i aldersgruppene 20-39 år. Blant ungdom mellom 20 og 29 år er ledigheten høy, noe som øker risikoen for å bli ledig gjentatte ganger. Blant ungdom under 20 år er andelen gjengangere lav. Dette må sees i sammenheng med at disse personene er unge og at det er relativt mange som søker arbeid for første gang. I noen grad vil denne effekten også gjøre seg gjeldende for aldersgruppen 20-24 år.

Figur 4. Andelen av tilgangen av ordinære arbeidssøkere i 1. halvår 2002 som også hadde vært arbeidssøker i løpet av perioden 1996-2001. Fordelt på alder og kjønn.

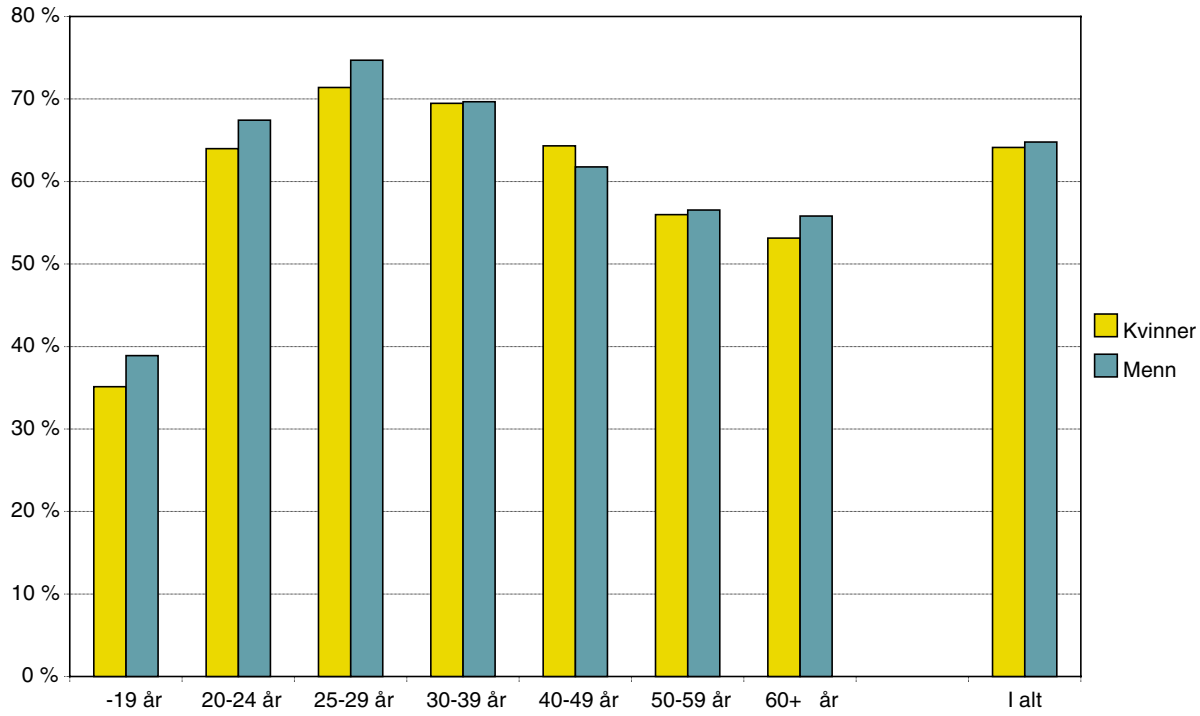

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet

[4] Består av helt ledige, ordinære tiltaksdeltakere og delvis sysselsatte arbeidssøkere, men ikke yrkeshemmede.

Figur 5. Andelen av tilgangen av yrkeshemmede i 1. halvår 2002 som også hadde vært arbeidssøker i løpet av perioden 1996-2001. Fordelt på alder og kjønn.

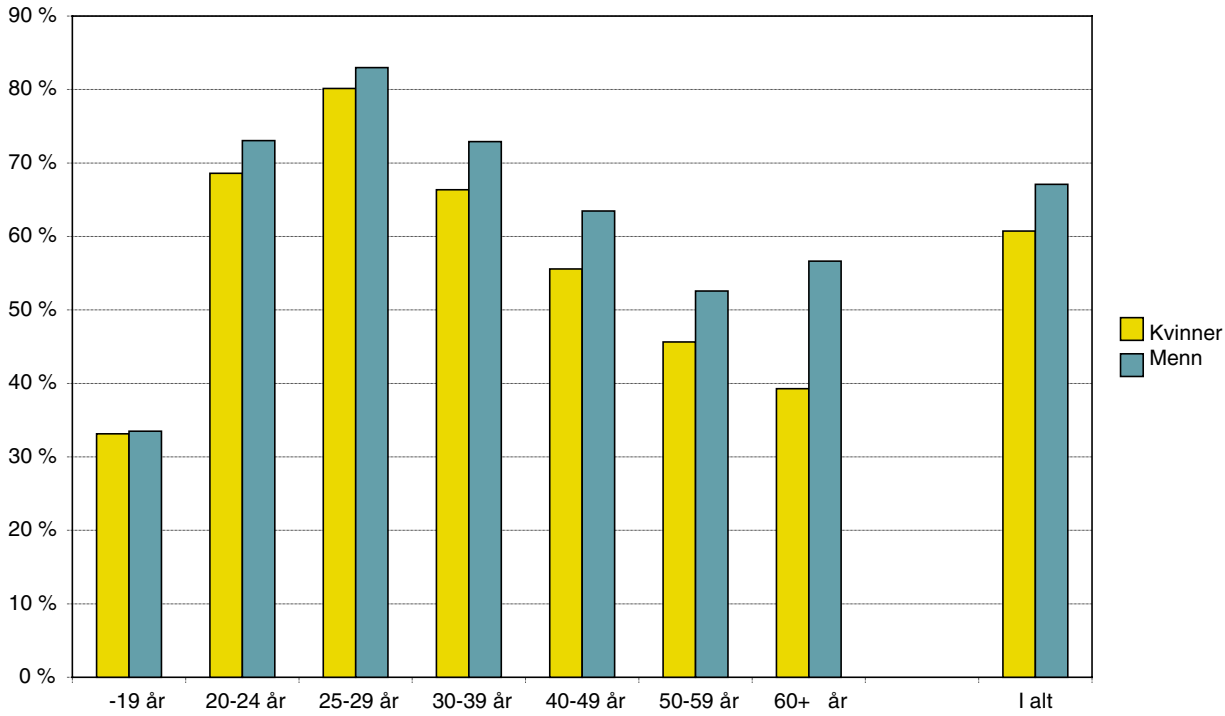

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet

Også blant eldre over 50 år er det en lavere andel av de ordinære arbeidssøkerne i tilgang som har vært arbeidssøkere de 6 foregående årene. Blant personer over 50 år er det relativt få arbeidssøkere. Dette reduserer risikoen for å bli arbeidssøker gjentatte ganger i løpet av en periode på seks år. Blant personer over femti år gir problemer på arbeidsmarkedet i langt større grad seg utslag i langtidsledighet og høye tall for antall uføretrygdede sammenlignet med yngre.

Figur 5 viser at andelen gjengangere blant yrkeshemmede er litt høyere blant kvinner enn blant menn. Forskjellene er mest tydelige blant personer over 30 år. Aldersstrukturen mht. andelen gjengangere er omtrent den samme for yrkeshemmede og ordinære arbeidssøkere. For yrkeshemmede arbeidssøkere er det en relativt høy andel gjengangere blant menn over 60 år sammenlignet med menn mellom 50 og 59 år.

4.6 Gjengangere fordelt på yrker og utdanning

Blant ordinære arbeidssøkere er andelen gjengangere høyest for personer med bakgrunn fra *transportarbeid*, *bygge- og anleggsarbeid* og *helse, pleie og omsorg*, se figur 6. Innenfor *bygge- og anleggsarbeid* er permitteringer utbredt og relativt mange kan ha vært permitterte flere ganger. Innenfor *helse, pleie og omsorg* er ledigheten lav blant faglært arbeidskraft. En stor andel av arbeidssøkerne innenfor denne gruppen er barnehage-, skole- og pleieassistenter. Disse har en mer ustabil tilknytning til arbeidsmarkedet og trekker trolig andelen gjengangere i yrkesgruppen betydelig opp.

Figur 6. Andelen av tilgangen av arbeidssøkere i 1. halvår 2002 som også hadde vært arbeidssøker i løpet av perioden 1996-2001. Fordelt på yrkesgrupper.

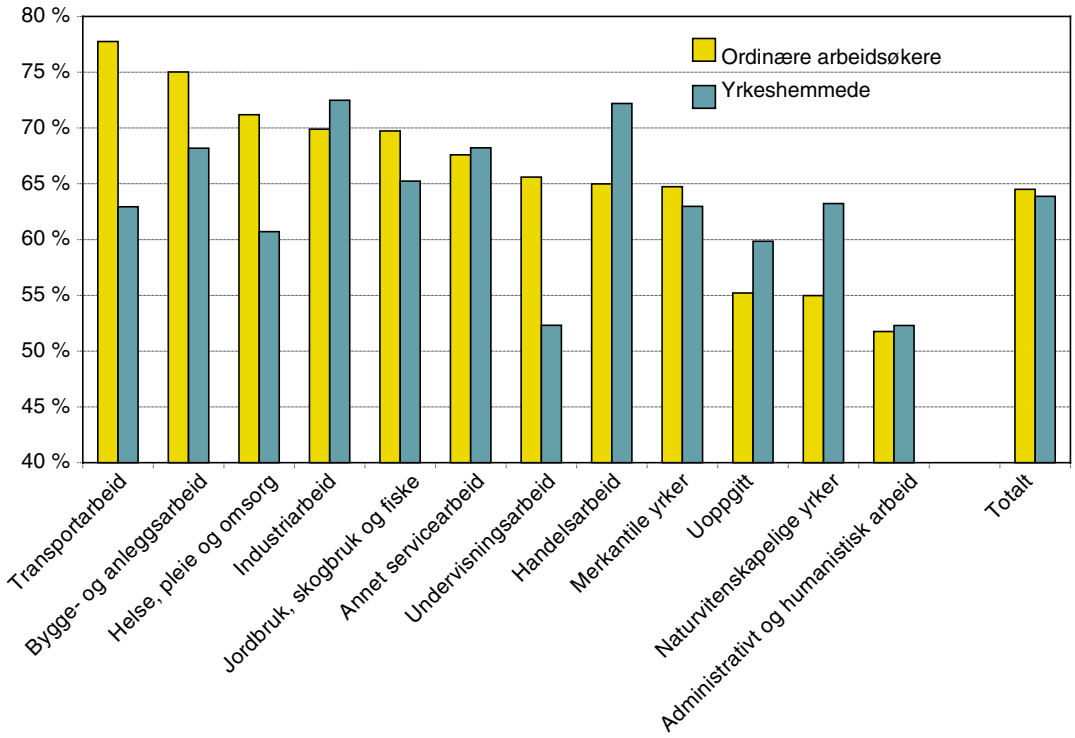

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet

Blant de ordinære arbeidssøkerne er andelen gjengangere lavest blant personer med bakgrunn fra *administrativt og humanistisk arbeid* og *naturvitenskapelige yrker*. Disse personene er ofte høyt utdannet arbeidskraft med lav ledighet. Det har det siste året også vært kraftig økning i ledigheten innen disse gruppene. Økningen i seg selv bidrar til å trekke ned andelen gjengangere.

For yrkeshemmede er andelen gjengangere høyest blant arbeidssøkere med bakgrunn fra *handelsarbeid* og *industriarbeid* og lavest innen *administrativt og humanistisk arbeid* og *undervisningsarbeid*.

Figur 7 viser at andelen gjengangere er fallende med stigende utdanningsnivå. Dette har sammenheng med at arbeidskraft med høyere utdanning både har det laveste nivået på antall arbeidssøkere målt i prosent av arbeidsstyrken og den sterkeste veksten i antall arbeidssøkere.

Figur 7. Andelen av tilgangen av arbeidssøkere i 1. halvår 2002 som også hadde vært arbeidssøker i løpet av perioden 1996-2001. Fordelt på utdanningsbakgrunn.

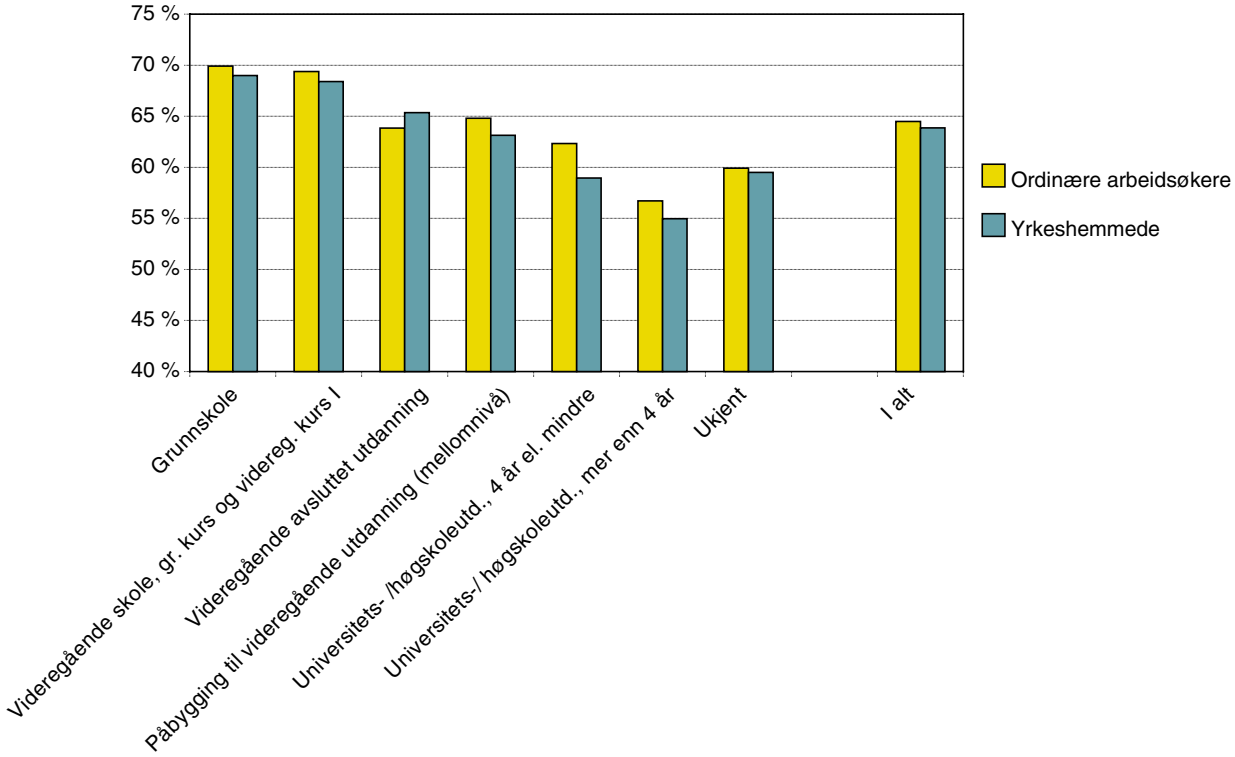

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet

4.7 Gjengangere fordelt på statsborgerskap

Figur 8 viser andelen gjengangere fordelt på statsborgere fra Norge, Norden unntatt Norge og utenfor Norden[5]. Figuren viser at blant arbeidssøkere fra Norden unntatt Norge er andelen gjengangere lavere enn blant arbeidssøkere utenfor Norden og arbeidssøkere fra Norge. Blant arbeidssøkere utenfor Norden er andelen gjengangere langt høyere for yrkeshemmede enn blant ordinære arbeidssøkere. Dette kan ha sammenheng med at arbeidssøkere utenfor Norden som gjentatte ganger blir arbeidssøker i større grad har behov for arbeidsmarkedstiltak for å komme i ordinært arbeid sammenlignet med andre grupper, mens nyankomne innvandrere som ikke har vært arbeidssøker i Norge tidligere i første omgang blir ordinær arbeidssøker.

[5] Denne kategorien inneholder også arbeidssøkere der manglende norskferdigheter kan være et hinder for å få jobb uavhengig av statsborgerskap.

Figur 8. Andelen av tilgangen av yrkeshemmede i 1. halvår 2002 som også hadde vært arbeidssøker i løpet av perioden 1996-2001. Fordelt på innvandrerbakgrunn.

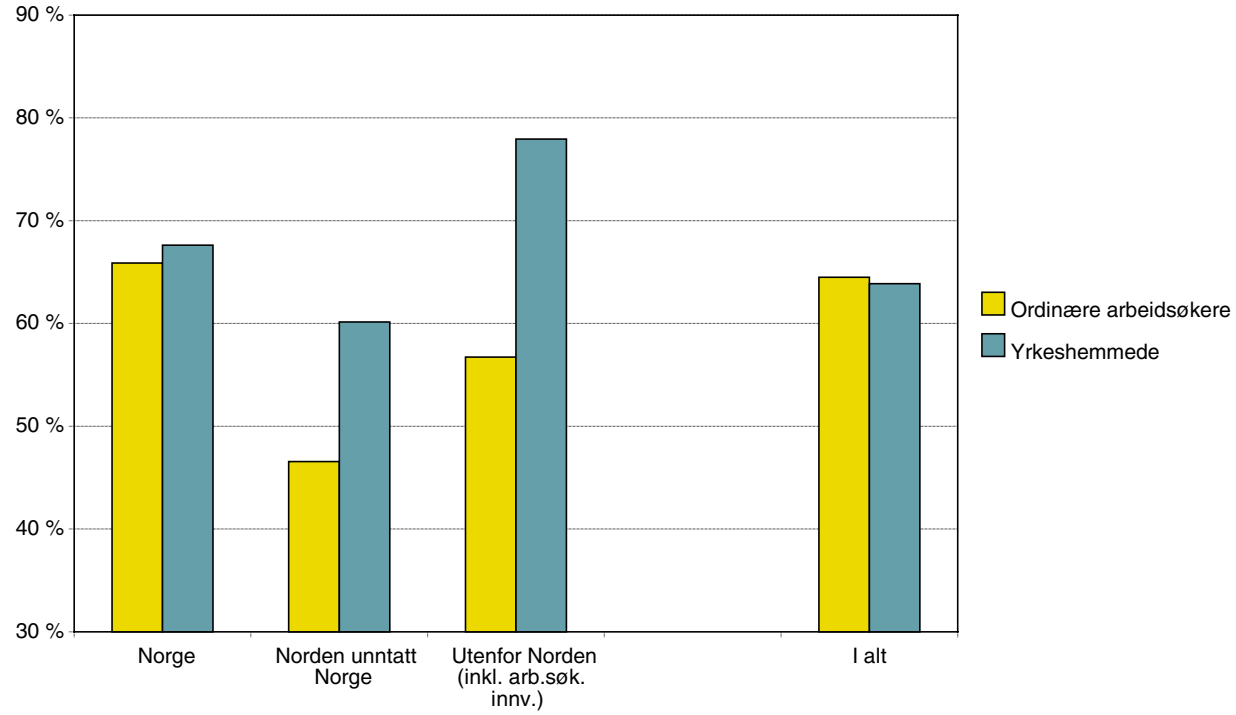

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet

5 Får arbeidssøkere med lange ledighetsperioder jobb?

103.400 arbeidssøkere sluttet å melde seg som arbeidssøker ved Aetat 2. halvår 2001. 16.900 av disse hadde vært yrkeshemmede arbeidssøkere.

67 prosent av de ordinære arbeidssøkerne som sluttet å melde seg ved Aetat oppgav arbeid som årsak. Tilsvarende andel for yrkeshemmede var 45 prosent. Langvarig sykemelding og uføretrygd/alderspensjon er en langt vanligere avgangsårsak for yrkeshemmede enn for ordinære arbeidssøkere. Skole/utdanning er noe vanligere avgangsårsak blant ordinære arbeidssøkere enn blant yrkeshemmede.

Blant ordinære arbeidssøkere er andelen som går til jobb noe høyere blant personer i aldersgruppene 30-59 år enn blant personer under 30 år og personer over 60 år. Blant yrkeshemmede er andelen som går til jobb høyest i aldersgruppene 25-39 år der om lag halvparten går til jobb. Også i aldersgruppene 20-24 år og 40-50 år går mer enn fire av ti til jobb.

Gjennomsnittlig total varighet som arbeidssøker i perioden 1996-2001 for ordinære arbeidssøkere som sluttet å melde seg ved Aetat var vel ett år. Varigheten stiger med økende alder. Mange yrkeshemmede går på lange attføringsløp for å kunne vende tilbake til arbeidslivet. Gjennomsnittlig varighet i perioden 1996-2001 for yrkeshemmede i avgang er derfor langt høyere enn for ordinære arbeidssøkere, 2 ½ år. Blant de yrkeshemmede arbeidssøkerne er det personer i aldersgruppene 30-49 år som har de lengste arbeidssøkerperiodene bak seg.

Artikkelen viser at mange arbeidssøkere med lange ledighetsperioder får jobb. Ordinære arbeidssøkere har litt lavere andel som kommer i arbeid blant de som har vært ledige lenge. Det er bare for aldersgruppen over 60 år at varighetsperioden får stor innvirkning på jobbsannsynligheten. De som har lengre arbeidssøkerperioder går i større utstrekning til deltidsjobb enn korttidsledige.

Andelen av de ordinære arbeidssøkerne som går til skole/utdanning/kurs som ikke er finansiert av Aetat er høyest blant arbeidssøkere med kort varighet, mens andelen som går til langvarig sykemelding/med rehabiliteringspenger og uføretrygd/alderspensjon stiger med arbeidssøkervarighet, også når vi kontrollerer for alderssammensetningen. Selv om andelen som går til arbeid påvirkes relativt lite av arbeidssøkervarighet, ser vi at andelen som går til mer passive løsninger øker klart med økende arbeidssøkervarighet.

Andelen av de yrkeshemmede som går til arbeid øker med varighet på attføringsbistanden. Særlig har yrkeshemmede med varighet som arbeidssøker på mindre enn ett år en relativt lav andel som går til arbeid. Dette har sammenheng med at mange yrkeshemmede som har kortere arbeidssøkerperiode enn ett år ikke har fullført ett attføringsløp. Mange vil bli henvist til Trygdeetaten fordi Aetat ikke finner attføring hensiktsmessig. Antall personer som går på uføretrygd og langvarig sykemelding/m. rehabiliteringspenger er således også stor for denne gruppen.

Blant yrkeshemmede som går til langvarig sykemelding/med rehabiliteringspenger er gjennomsnittlig varighet som arbeidssøker kortere enn for gjennomsnittet. Blant yrkeshemmede som går til alderstrygd/uføretrygd i alderen 40-59 år er gjennomsnittlig varighet klart kortere enn gjennomsnittet for aldersgruppen. For alle andre aldersgrupper er gjennomsnittlig varighet lengre for personer som går til uføretrygd/alderstrygd enn for gjennomsnittet.

5.1 Innledning og metode

Innledning
Mange arbeidssøkere som slutter å melde seg ved Aetat får jobb etter endt arbeidssøkerperiode. I denne artikkelen ser vi på arbeidssøkere som sluttet å melde seg ved Aetat i løpet av 2. halvår 2001 og hvilken hovedaktivitet disse oppgav å ha om lag 2-3 måneder etter de sluttet å melde seg ved Aetat. Innledningsvis gir vi en oversikt over alders- og varighetsfordeling blant arbeidssøkere i avgang 2. halvår 2001. Deretter gir vi en oversikt over avgangsårsak til arbeidssøkerne. Vi ser spesielt på om hovedaktivitet har sammenheng med hvor lenge arbeidssøkerne til sammen har stått tilmeldt Aetat i løpet av perioden 1996-2001 og hvilken aldersgruppe arbeidssøkeren befinner seg i.

Metode og forklaringer
Yrkeshemmede og ordinære arbeidssøkere har til dels svært forskjellige forløp. Yrkeshemmede vil ofte ha behov for lengre kvalifiserings- og attføringsløp for å vende tilbake til arbeidslivet. I analysen skiller vi derfor mellom ordinære arbeidssøkere og yrkeshemmede arbeidssøkere. Mange yrkeshemmede som er ferdig med ett attføringsløp vil være klare for arbeid og registrert som helt ledige i en periode før de slutter å melde seg ved Aetat. I denne artikkelen defineres derfor yrkeshemmede som alle arbeidssøkere som har vært yrkeshemmede i løpet av de siste 24 månedene før de gikk i avgang som arbeidssøker. Ordinære arbeidssøkere er definert som alle andre arbeidssøkere[6].

Når det har gått vel 2 måneder etter at en arbeidssøker har hatt siste kontakt med Aetat, får vedkommende tilsendt et sluttmeldekort der man blir bedt om å krysse av for hva slags hovedaktivitet man har hatt i forhold til arbeidsmarkedet siste uke. De som ikke sender inn kortet blir purret opp til to ganger. Dette innebærer at de fleste svarene som presenteres i denne artikkelen er gitt i 4. kvartal 2001 og 1. kvartal 2002.

64 prosent av arbeidssøkerne som sluttet å melde seg 2. halvår 2001 svarte på sluttmeldekortet. Svarprosenten øker med stigende alder, fra 56 prosent blant ungdom under 25 år til 83 prosent blant personer over 60 år. Svarprosenten er også noe høyere blant kvinner (68 %) enn blant menn (60 %). Arbeidssøkerne som har svart ser ut til å være relativt representative mht arbeidssøkervarighet. Blant alle ordinære arbeidssøkere var gjennomsnittlig varighet i perioden 1996-2001 424 dager, blant de som svarte 410 dager. Det er stort sett blant menn og da særlig blant menn under 30 år at varigheten i gjennomsnitt er noe lavere blant de som svarer på sluttmeldekort sammenlignet med alle i avgang. Blant yrkeshemmede var tilsvarende tall 923 for hele gruppen og 931 dager for de som svarte på sluttmeldekort.

Vi bruker gjennomsnittlig varighet kun for arbeidssøkere som svarer på sluttmeldekort når vi ser om avgangsårsak er avhengig av varighet av arbeidssøkerperioder forut for avgang. Dette vil derfor avvike litt fra gjennomsnittlig varighet for alle arbeidssøkere som slutter å melde seg ved Aetat.

Som avgangsårsak har vi en kategori kalt annet. I denne inngår militær/siviltjeneste, omsorgsarbeid utenfor hjemmet og fødselspermisjon.

Aetats ordinære statistikk over arbeidssøkere presenteres helt ledige fordelt på sammenhengende varighet som helt ledige på tellingstidspunktet. Ledighetsperioden begynner på nytt når man har hatt brudd fra status som helt ledig i mer enn to uker. I denne artikkelen ser vi på total varighet som arbeidssøker i løpet av perioden 1996-2001 årene uavhengig av hvilken arbeidssøkerstatus man har og uavhengig av om man har

[6] Gruppen består av helt ledige, delvis sysselsatte arbeidssøkere og ordinære tiltaksdeltakere, men er eksklusiv en liten gruppe: "Andre som mottar service".

det som presenteres i Aetats månedlige statistikk.

I artikkelen presenteres en del figurer i sammenheng med teksten. For mer utfyllende statistikkopplysninger viser vi til tabellene til slutt i artikkelen.

5.2 Arbeidssøkere i avgang fordelt på alder

I denne artikkelen vil vi bla. fokusere på avgangsårsak og varighet fordelt på alder. Vi vil derfor innledningsvis gi en kort beskrivelse av aldersfordelingen blant ordinære arbeidssøkere og yrkeshemmede som gikk i avgang 2. halvår 2001.

103.400 arbeidssøkere gikk i avgang 2. halvår 2001. 16.900 av disse hadde vært yrkeshemmede arbeidssøkere i løpet av de siste 24 månedene. Figur 1 og 2 viser hvordan avgangen av hhv. ordinære arbeidssøkere og yrkeshemmede fordeler seg på alder.

Figur 1 og 2 viser at svært få av arbeidssøkerne i avgang befinner seg i aldersgruppen over 60 år. Resultater for denne gruppen, særlig blant yrkeshemmede, vil derfor være mindre interessante og tilfeldigheter vil kunne spille inn i stor grad. Også blant personer under 20 år var det relativt få yrkeshemmede i avgang.

Figurene viser også at de eldre utgjør en noe større andel av de yrkeshemmede enn de av ordinære arbeidssøkerne dersom vi ser bort fra personer over 60 år.

Figur 1. Antall ordinære arbeidssøkere i avgang 2. halvår 2001. Fordelt på alder.

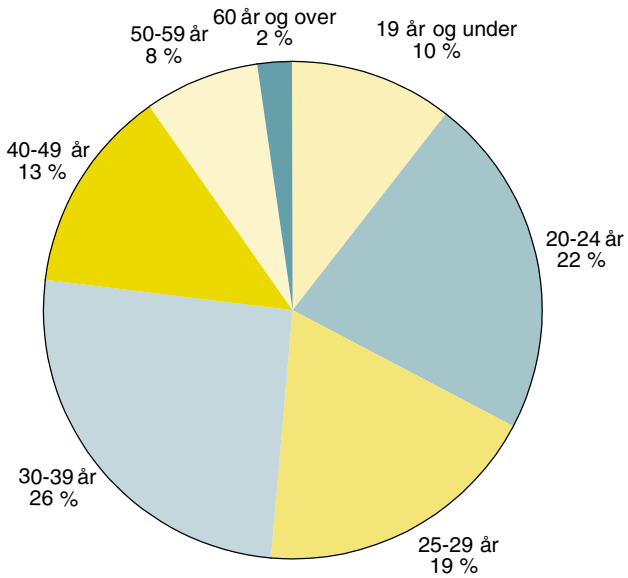

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet

Figur 2. Antall yrkeshemmede i avgang 2. halvår 2001. Fordelt på alder.

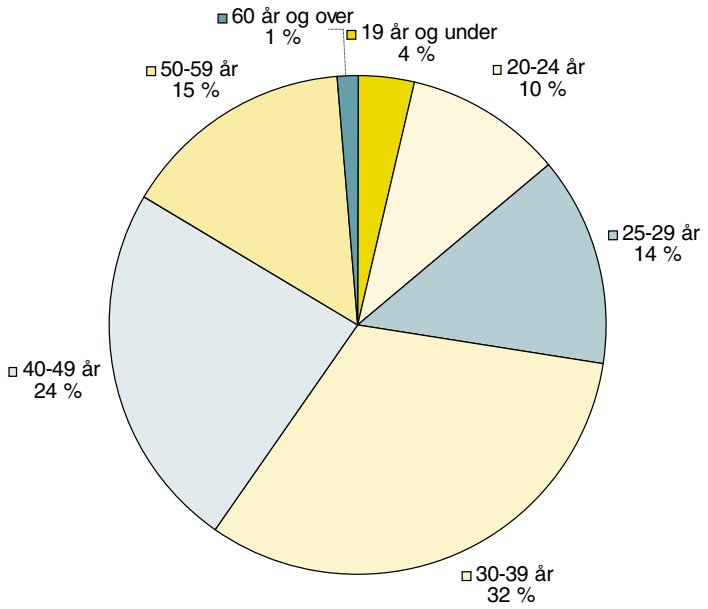

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet

5.3 Total varighet 1996-2001

Figur 3. Arbeidssøkere i avgang 2. halvår 2001 fordelt på totalt arbeidssøkervarighet i perioden 1996-2001. Ordinære arbeidssøkere og yrkeshemmede.

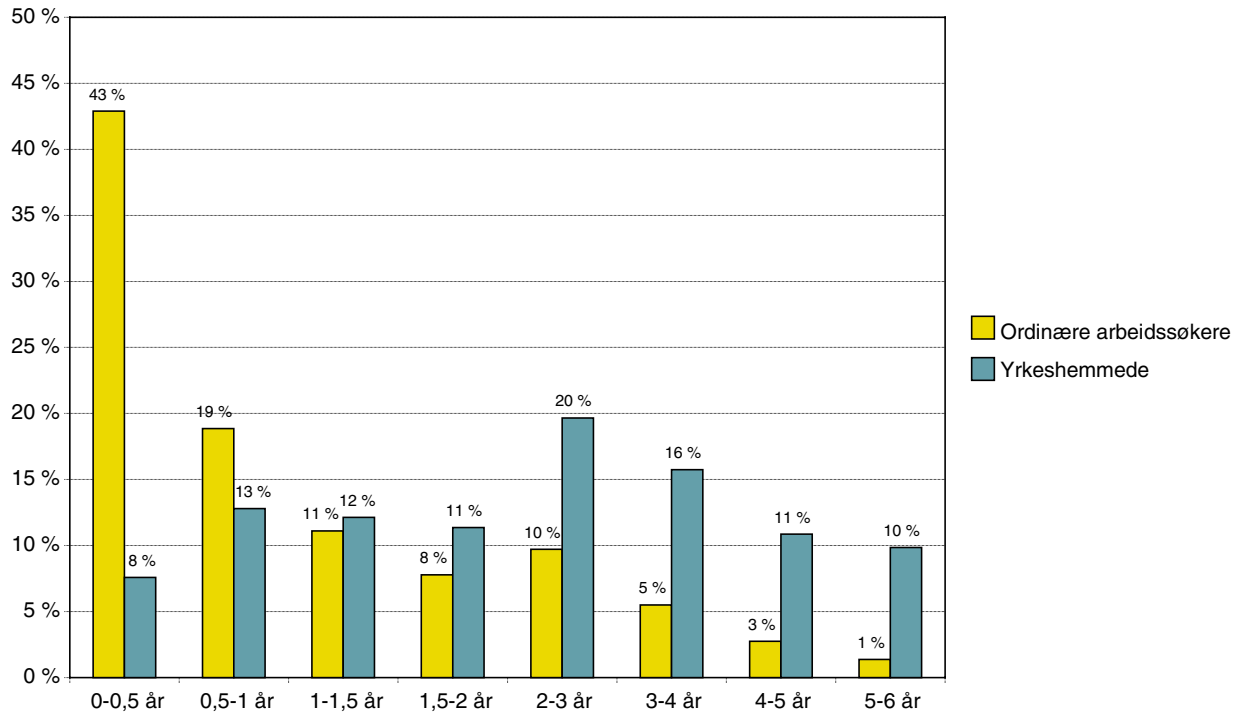

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet

Figur 3 viser arbeidssøkere i avgang 2. halvår 2001 fordelt på totalt arbeidssøkervarighet i perioden 1996-2001. Figuren viser at om lag 60 prosent av de som var ordinære arbeidssøkere hadde en arbeidsøkerperiode som var ett år eller kortere. Om lag en av fem av de ordinære arbeidssøkerne hadde en varighet på over to år. Gjennomsnittlig varighet i perioden 1996-2001 for ordinære arbeidssøkere i avgang var 410 dager, eller godt og vel ett år.

Gjennomsnittlig varighet blant ordinære arbeidssøkere var 390 dager blant menn og 430 dager blant kvinner. Gjennomsnittlig varighet var kortest for de under 30 år, se figur 4. Blant personer over 60 år var gjennomsnittlig arbeidssøkerperiode særlig lang, noe som må sees i sammenheng med at mange i denne gruppen har mottatt gavepensjon og står arbeidsledige fram til pensjonsalder.

Arbeidssøkerperioden blant de yrkeshemmede er naturlig nok lenger enn for de ordinære arbeidssøkerne. Mange yrkeshemmede går på lange attføringsløp for å kunne vende tilbake til arbeidslivet. Nærmere 6 av 10 av de yrkeshemmede var arbeidssøker lenger enn to år. Bare 8 prosent var arbeidssøker inntil ett år. Gjennomsnittlig varighet i perioden 1996-2001 for denne gruppen var 923 dager, eller 2 ½ år.

Blant de yrkeshemmede arbeidssøkerne er det personer i aldersgruppene 30-49 år og personer over 60 år som har de lengste arbeidssøkerperiodene bak seg. Blant yrkeshemmede er det små forskjeller mellom kjønnene mht. arbeidssøkervarighet totalt sett.

Figur 4. Gjennomsnittlig arbeidssøkervarighet i perioden 1996 – 2001 for arbeidssøkere i avgang 2. halvår 2001. Fordelt på alder.

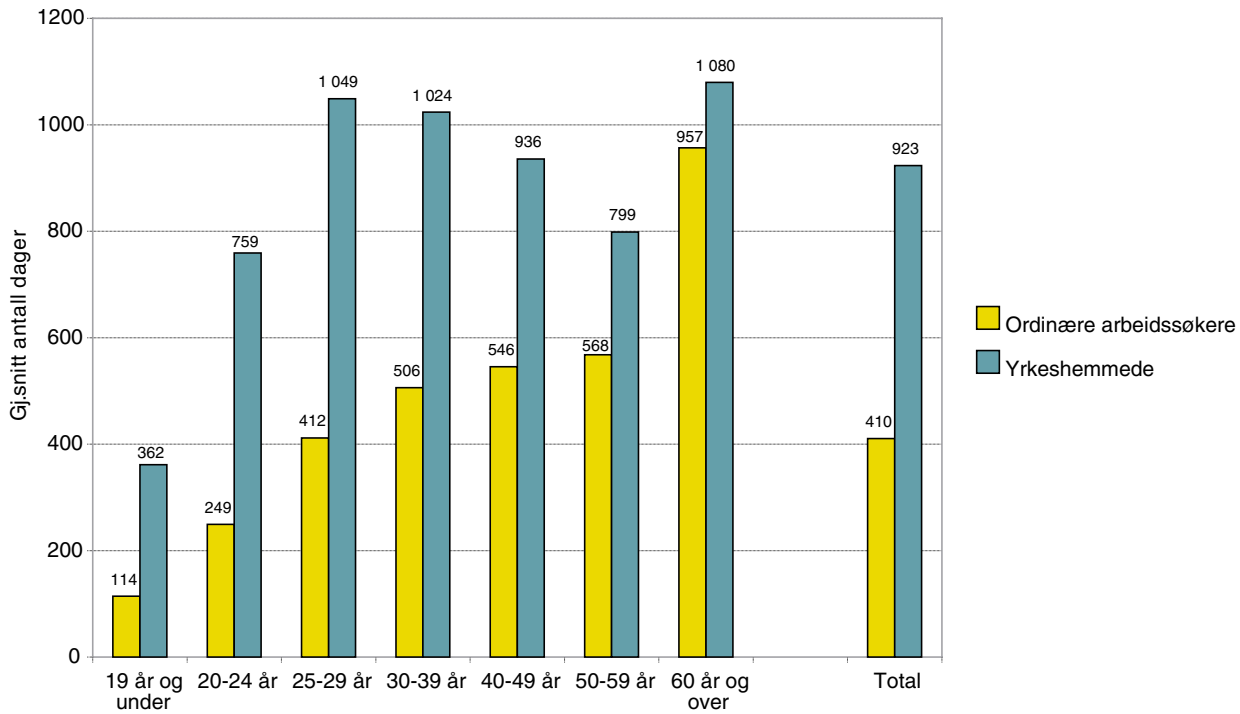

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet

5.4 Avgangsårsak blant de som besvarte sluttmeldekort

Figur 5 viser avgangsårsak for arbeidssøkere i avgang. Figuren viser at 67 prosent av de ordinære arbeidssøkerne oppgav arbeid som årsak til avgang. Tilsvarende andel for yrkeshemmede var 45 prosent. Figuren viser også at langvarig sykemelding og

uføretrygd/alderspensjon er en langt vanligere avgangsårsak for yrkeshemmede enn for ordinære arbeidssøkere. Skole/utdanning/kurs er noe vanligere avgangsårsak blant ordinære arbeidssøkere enn blant yrkeshemmede.

Figur 5. Oppgitt avgangsårsak blant arbeidssøkere som sluttet vå melde seg i 2. halvår 2001 og besvarte sluttmeldekort. Ordinære arbeidssøkere og yrkeshemmede.

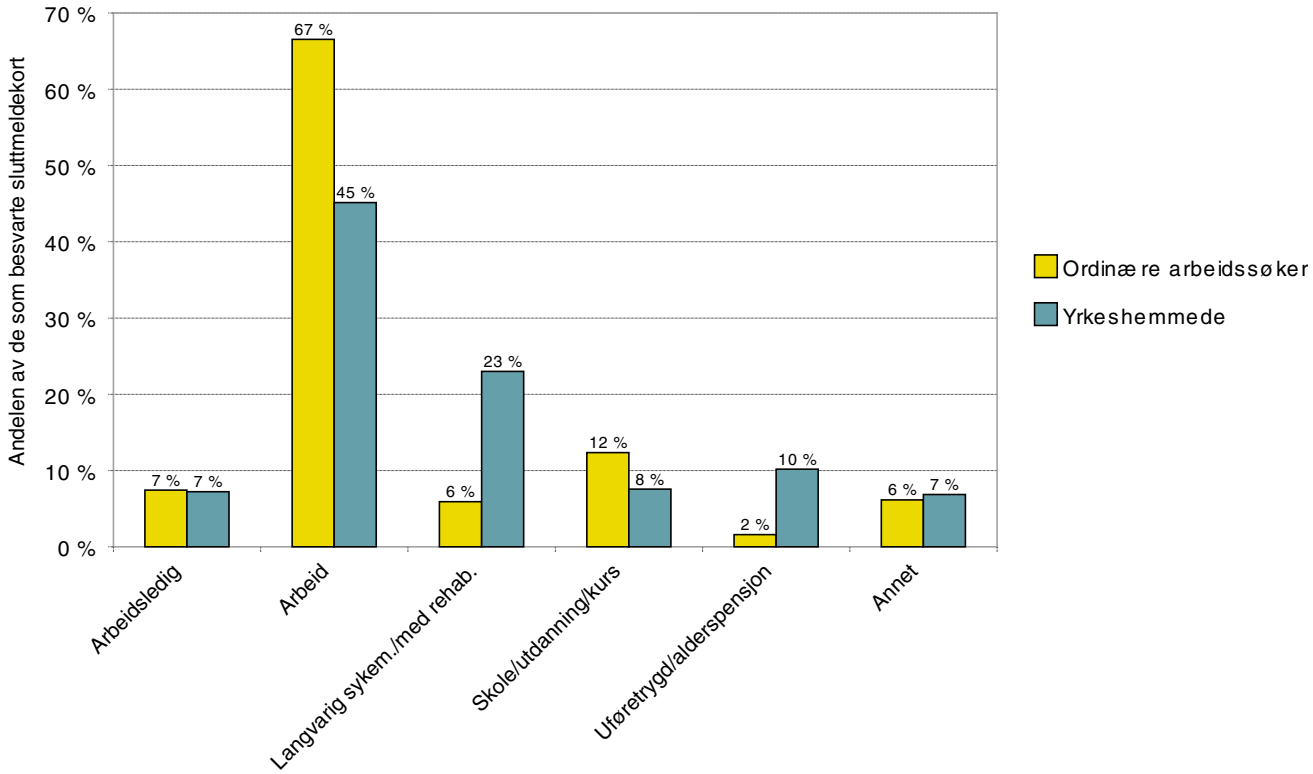

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet

5.5 Avgangsårsak blant ordinære arbeidssøkere fordelt på varighet

I figur 6 har vi fordelt avgangsårsak blant ordinære arbeidssøkere på avgangstidspunktet etter varighet som arbeidssøker i løpet av perioden 1996-2001. Figuren viser at andelen av arbeidssøkerne som går til jobb varierer relativt lite mellom varighetsgrupper. Blant personer som har vært arbeidssøkere 4-5 år er det bare fire prosentpoeng færre som går til jobb enn blant personer som har vært arbeidssøker inntil ½ år. Andelen som går til heltidsarbeid faller imidlertid noe sterkere med økende varighet, mens andelen som går til deltidsjobb øker noe.

Andelen av ordinære arbeidssøkerne som går til jobb med en varighet mellom fem og seks år som arbeidssøker er imidlertid betydelig lavere. Dette må sees i sammenheng med at de fleste av disse er over 60 år. Mange av disse går av med pensjon når de slutter å melde seg ved Aetat.

Blant de yngste er det en langt større andel som går til skole/utdanning/kurs som ikke er finansiert av Aetat, og en langt lavere andel som går til alderspensjon. Samtidig har de yngste kortere arbeidssøkervarighet enn del eldste. Dette trekker derfor isolert sett i retning av at andelen som går til skole/utdanning/kurs er høyest for de med kortest arbeidssøkervarighet, mens andelen som går til uføretrygd/alderspensjon er høyest for de med lang arbeidssøkervarighet.

Blant personer over 60 år er andelen som går til uføretrygd/alderspensjon 35 prosent og blant personer mellom 50 og 60 år 7 prosent. I yngre aldersgrupper er andelen fra 0-3

prosent. Blant de under 25 år går vel 25 prosent til skole/utdanning/kurs/ som ikke er finansiert av Aetat.

I tabell 1 i vedlegget har vi tatt hensyn til alderens betydning for avgangsårsak. Vi har her utarbeidet en oversikt over gjennomsnittlig arbeidssøkervarighet fordelt på alder og avgangsårsak. Dersom gjennomsnittlig arbeidssøkervarighet innenfor en avgangsårsak er større enn for gjennomsnittet for aldersgruppen, indikerer dette at sannsynligheten for at en arbeidssøker svarer denne hovedaktiviteten øker med økende varighet som arbeidssøker.

Tabellen viser at det er særlig blant personer over 60 år gjennomsnittlig arbeidssøkervarighet er betydelig lavere blant personer som går til arbeid enn blant alle ordinære arbeidssøkere. Også for alle andre aldersgrupper er gjenomsnittsvarigheten litt lavere blant personer som går til arbeid enn blant andre ordinære arbeidssøkere i samme aldersgruppe.

Andelen av arbeidssøkerne som går til skole/utdanning/kurs er høyest blant arbeidssøkere med kort varighet, mens andelen som går til langvarig sykemelding/med rehabiliteringspenger og uføretrygd/alderspensjon stiger med arbeidssøkervarighet, også når vi kontrollerer for alderssammensetningen. Selv om andelen som går til arbeid påvirkes relativt lite av arbeidssøkervarighet, ser vi at andelen som går til trygdeløsninger øker klart med arbeidssøkervarighet. Tabell 1 viser at dette slår sterkest ut for personer over 60 år, men at dette gjør seg gjeldende også for alle andre aldersgrupper.

Figur 6. Avgangsårsak fordelt på total varighet som arbeidssøker 1996 - 2001. Ordinære arbeidssøkere.

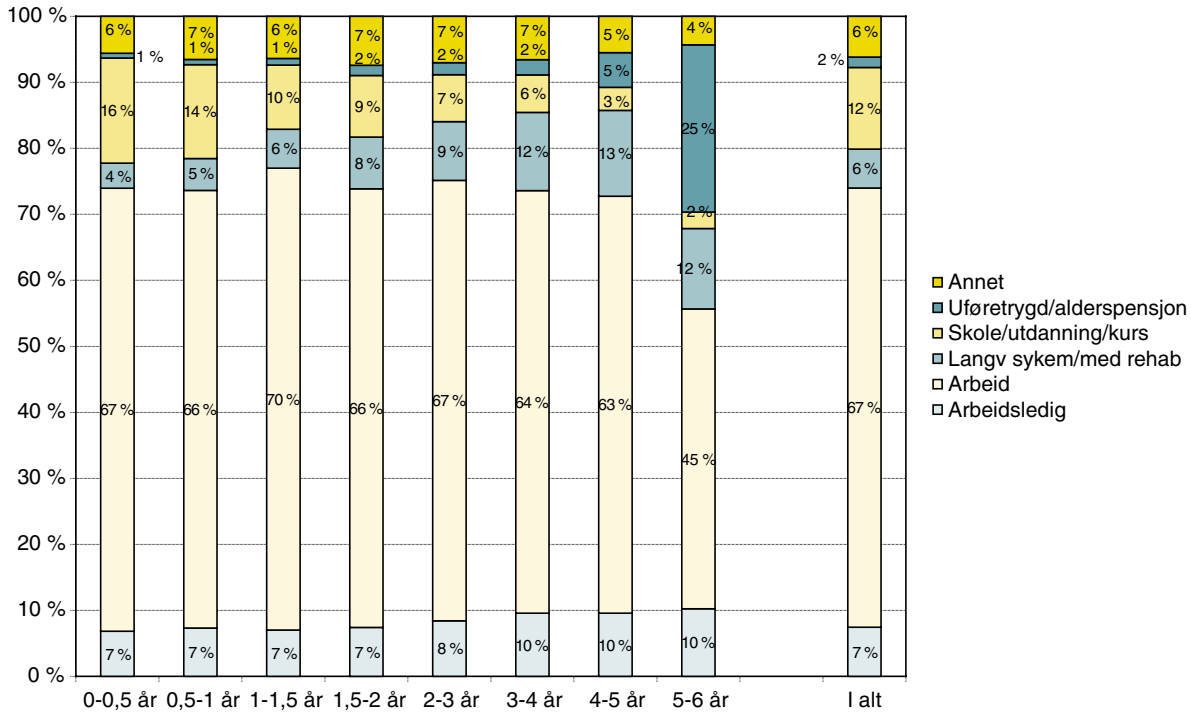

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet

Bakgrunnstall viser at blant personer med lang arbeidssøkervarighet i alderen 16-29 år, går en stor andel av arbeidssøkerne i avgang til uførepensjon, høyere enn blant personer i alderen 30-49 år. Det dreier seg imidlertid om relativt få personer.

Andelen som slutter å melde seg som arbeidssøker, men fortsatt oppfatter seg som arbeidsledig, er økende med økende varighet for alle aldersgrupper.

5.6 Avgangsårsak blant yrkeshemmede arbeidssøkere fordelt på varighet

Figur 7 viser yrkeshemmede fordelt på avgangsårsak og varighet. Til forskjell fra ordinære arbeidssøkere ser det ut til at sannsynligheten for at yrkeshemmede i avgang går til arbeid øker med økende varighet. Dette gjelder i sterkere grad heltidsarbeid enn deltidsarbeid. Særlig har yrkeshemmede med varighet som arbeidssøker på under ett år relativt lav sannsynlighet for å gå til arbeid. Dette har sammenheng med at mange yrkeshemmede som går i avgang etter å vært registrert ved Aetat under ett år ikke har fullført et attføringsløp. Mange vil bli henvist til Trygdeetaten fordi Aetat ikke finner attføring hensiktsmessig. Figur 1 viser da også at antall personer som går på uføretrygd og langvarig sykemelding/m. rehabiliteringspenger er stor for denne gruppen.

Andelen som går til egenfinansiert skole/utdanning/kurs ligger stabilt i nærheten av 8 prosent for de fleste varighetsgrupper, men blant de yrkeshemmede som har vært arbeidssøker i 5-6 år fra 1996-2001 er andelen som har denne avgangsårsaken kun 5 prosent.

I tabell 2 har vi kontrollert for alderssammensetningens påvirkning på gjennomsnittlig arbeidssøkervarighet og avgangsårsak. Særlig blant personer over 60 år er det relativt få yrkeshemmede som inngår i flere av kategoriene, slik at dette kan gi tilfeldige utslag for denne aldersgruppen. Tabellen viser at med unntak av personer over 60 år er andelen som går til jobb økende med økende arbeidssøkerperiode man har bak seg.

Figur 7. Avgangsårsak fordelt på total varighet som arbeidssøker 1996 - 2001. Yrkeshemmede arbeidssøkere.

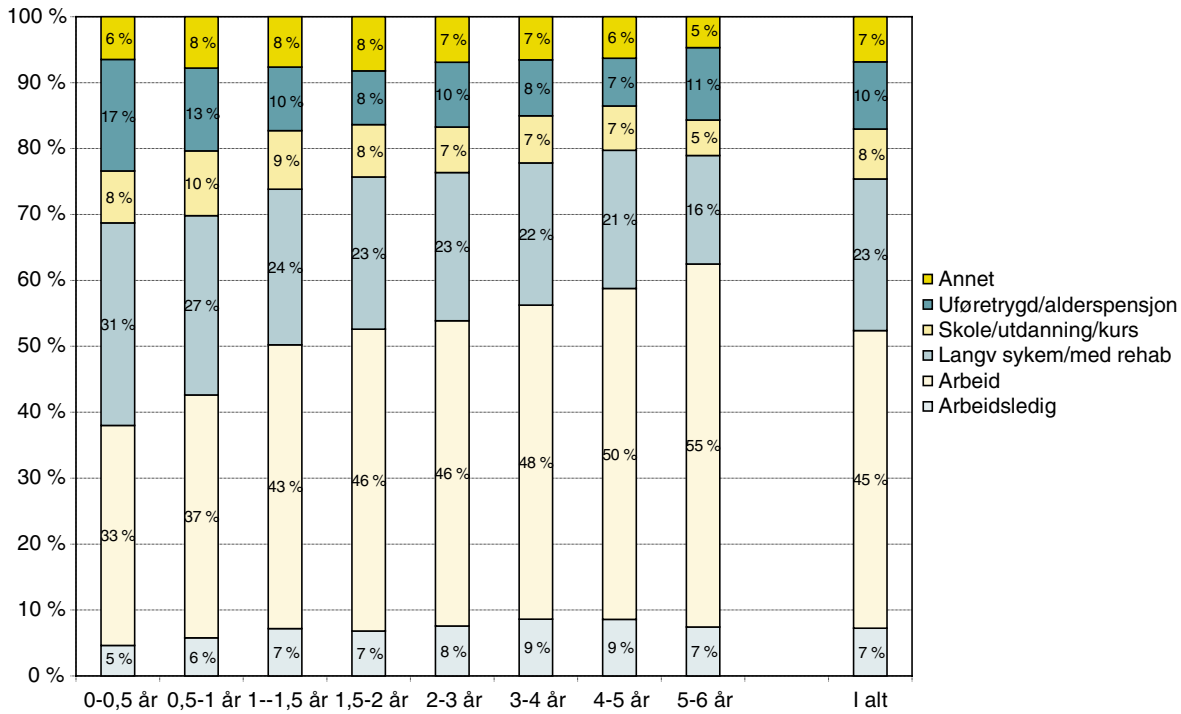

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet

Blant personer med langvarig sykemelding/rehabilitering er gjennomsnittlig varighet som arbeidssøker kortere enn for gjennomsnittet. Blant personer som går til

alderstrygd/uføretrygd er bildet noe mer sammensatt. Blant personer i alderen 40-59 år er gjennomsnittlig varighet klart kortere for personer som går til alderstrygd/uføretrygd enn gjennomsnittet for aldersgruppen. For alle andre aldersgrupper er gjennomsnittlig varighet lengre for denne gruppen enn for gjennomsnittet.

Blant personer som oppgir at de går til skole/utdanning/kurs som ikke er finansiert av Aetat er gjennomsnittlig arbeidssøkervarighet noe kortere enn for de yrkeshemmede totalt sett for alle aldersgrupper. Dette har trolig sammenheng med at personer som har et lengre attføringsløp bak seg, bla. med skolegang vil ha mindre behov og motivasjon for å gjennomføre skole/utdanning/kurs etter at attføringen er avsluttet.

Vedlegg

Tabell 1. Gjennomsnittlig varighet i perioden 1996-2001 blant ordinære arbeidssøkere som har levert sluttmeldekort og som sluttet å melde seg i 2. halvår 2001. Fordelt på avgangsårsak og alder. Antall dager.

	19 år og under	20-24 år	25-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	Over 60 år	Totalt
Arbeidsledig	144	303	451	565	666	764	952	475
Arbeid	98	229	372	481	517	526	717	411
Langv sykem./med rehab.penger	120	311	584	671	705	722	1 005	634
Skole/utd./kurs	121	210	411	503	459	430	781	276
Uføretrygd/ alderspensjon	98	332	499	418	562	671	1 332	1035
Annet	112	278	499	563	547	637	731	438
Total	114	237	403	505	541	570	977	424

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet

Tabell 2. Gjennomsnittlig varighet i perioden 1996-2001 blant yrkeshemmede som har levert sluttmeldekort og som sluttet å melde seg i 2. halvår 2001. Fordelt på avgangsårsak og alder. Antall dager.

	19 år og under	20-24 år	25-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	Over 60 år	Totalt
Arbeidsledig	326	785	1 056	1 094	1 109	1 096	1 431	998
Arbeid	407	790	1 089	1 090	1 023	849	999	1 005
Langv. sykem./med rehab.penger	274	734	995	933	830	708	983	847
Skole/utd./kurs	286	687	1 065	1 010	890	837	1 925	846
Uføretrygd/ alderspensjon	434	1 076	1 246	1 138	797	643	1 089	854
Annet	437	730	1 082	960	865	640	857	863
Total	338	777	1 074	1 041	941	763	1 060	931

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet

Tabell 3. Avgangsårsak fordelt på alder blant ordinære arbeidssøkere i avgang 2. halvår 2001. Prosent.

	19 år og under	20-24 år	25-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	Over 60 år	I alt
Arbeidsledig	12 %	7 %	7 %	7 %	7 %	7 %	8 %	7 %
Deltidsarbeid (<30t/u)	14 %	13 %	13 %	16 %	17 %	17 %	12 %	15 %
Heltidsarbeid (>30t/u)	27 %	46 %	56 %	57 %	60 %	58 %	29 %	52 %
Langv sykem./med rehab. penger	2 %	3 %	5 %	6 %	8 %	12 %	11 %	6 %
Skole/utdanning/kurs	37 %	23 %	11 %	7 %	4 %	2 %	1 %	12 %
Uføretrygd/ alderspensjon	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	2 %	34 %	2 %
Annet	7 %	7 %	8 %	6 %	3 %	3 %	5 %	6 %
Totalt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet

Tabell 4. Avgangsårsak fordelt på alder blant yrkeshemmede arbeidssøkere i avgang 2. halvår 2001. Prosent.

	19 år og under	20-24 år	25-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60 år og over	I alt
Arbeidsledig	19 %	14 %	6 %	7 %	6 %	5 %	5 %	7 %
Deltidsarbeid (<30t/u)	7 %	10 %	11 %	12 %	16 %	15 %	11 %	13 %
Heltidsarbeid (>30t/u)	16 %	34 %	39 %	38 %	31 %	20 %	17 %	32 %
Langv sykem./med rehab. penger	5 %	16 %	19 %	24 %	25 %	28 %	22 %	23 %
Skole/utdanning/kurs	41 %	12 %	11 %	7 %	5 %	3 %	2 %	8 %
Uføretrygd/ alderspensjon	2 %	5 %	5 %	6 %	10 %	22 %	40 %	10 %
Annet	10 %	9 %	9 %	7 %	6 %	6 %	4 %	7 %
Totalt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet

Aetat Arbeidsdirektoratet

C.J. Hambros Plass 2 A1
Postboks 8127 Dep
0032 Oslo

Telefon: 23 35 24 00
Telefaks: 23 35 27 54

www.aetat.no

PB-0532-2 / 2002
ISSN 1502-7902

Lobo Media AS - 10183